

ผลของการสอนวิชาพลศึกษา
ผลของการสอนวิชาพลศึกษากับการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)

จัดทำโดย

อาจารย์ อุทัย สุขเสริม

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	10
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	18
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549	23
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	26
วิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)	39
หลักสูตรการวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษา ระดับประถมศึกษา ปีที่ 1-6 โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ประชากร	57
กลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57
แบบแผนการทดลอง	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย	65
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	66
ผลการวิจัย	66
ข้อวิจารณ์	76
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	80
ข้อเสนอแนะ	83
เอกสารอ้างอิง	85
ภาคผนวก	91
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	92
ภาคผนวก ข แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	94
ภาคผนวก ค แบบสรุปความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	105
ภาคผนวก ง แผนการสอนวิชาพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	
ปีการศึกษา 2548 – 2549 โรงเรียนบางบัว	
(เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาการ)	107
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์	188
ภาคผนวก ฉ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	191
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	194

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของ Kohlberg	21
2	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	34
3	การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 3 กับหลักสูตร การวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตวิทยาการ)	47
4	การจำแนกเนื้อหาการเรียนวิชาพลศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคปลาย โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตวิทยาการ)	59
5	แผนการทดสอบโดยใช้แบบสรุปความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	62
6	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	66
7	ผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมก่อนเรียน วิชาพลศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549	67
8	ผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมหลังเรียน วิชาพลศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549	67
9	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมของนักเรียนชาย ก่อนและหลังการเรียน	70
10	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมของนักเรียนหญิง ก่อนและหลังการเรียน	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ก่อนการเรียน	71
12	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง หลังการเรียน	71
13	ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมปฐมนิเทศและการทดสอบสมรรถภาพ	72
14	ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรม (กรีฑา)	72
15	ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมทักษะกีฬา (ฟุตบอล)	73
16	ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรม (แฮนด์บอล)	73
17	ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรม (เทเบิลเทนนิส)	74
18	ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพและกิจกรรมการแข่งขัน	74
19	ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เปรียบเทียบทุกกิจกรรม	75
20	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	81

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เปรียบเทียบก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยจำแนกตามเพศ	68
2	แสดงค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ก่อนและหลังการเรียนรู้	69
3	แสดงร้อยละของความดีด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เปรียบเทียบทุกกิจกรรม	76

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมากอันเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม มีการรับเทคโนโลยี อุตสาหกรรม วัฒนธรรม ค่านิยม จากต่างประเทศเข้ามาเป็นอย่างมาก ส่งผลให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านประชากร วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่ออกมาในรูปของความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าทางด้านศีลธรรม และจิตใจ จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งมีผลต่อความสงบสุขในสังคมตามมา

ในปี พ.ศ. 2540-2541 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากโครงสร้าง และทิศทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตจากการลงทุน การกู้ยืมจากต่างประเทศ และการผลาญทรัพยากรของชาติ แต่ไม่ได้เติบโตมาจากรากฐานการผลิตของภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ คนส่วนใหญ่ยากจน ความรู้น้อยอำนาจซื้อต่ำตลาดภายในประเทศขยายตัวช้า เมื่อเศรษฐกิจเจริญถึงจุดหนึ่งก็ไม่สามารถเติบโตต่อไปได้ การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นมาก เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของรัฐบาลลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) การที่รัฐบาลไทยต้องลดค่าเงินบาทแบบลอยตัวเพิ่มภาษี คัดถอนงบประมาณ และใช้มาตรการทางการเงินการคลังตามเงื่อนไขของ IMF ทำให้ยังเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำควบคู่ไปกับภาวะของแพง ธุรกิจหลายแห่งเลิกกิจการหรือลดขนาดแรงงานถูกเลิกจ้าง จนก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน (วิทยากร, 2542 ; 4-6)

ดังนั้น การพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจสังคมไทยให้ฟื้นฟูและดีขึ้นได้นั้น ต้องไม่มุ่งแก้ไขในด้านเศรษฐกิจ การเงิน อุตสาหกรรม แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องคำนึงถึงและพัฒนาควบคู่ไปด้วยกัน นั่นก็คือการพัฒนากำลังคนภายในชาติให้มีความรู้ ความสามารถ โดยการจัดการศึกษาและการให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ เพราะโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องใช้ความรู้เป็นฐานในการดำเนินงานควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ซึ่งเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไปทั่วโลก การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : คำนำ) และจะต้องพัฒนาคนในชาติทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ดีงามด้วยเพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาให้บุคคลเป็นคนดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นเมื่อประชาชนภายในชาติเกิดความสุข ก็ส่งผลให้สภาพสังคมนั้นเกิดความสุขตามไปด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐบาล และผู้บริหารประเทศที่จะต้องพัฒนาคนในชาติให้เป็น “คนดี” ก่อนที่จะพัฒนาอย่างอื่น เพราะถ้าพัฒนาคนในชาติให้เป็น พลเมืองดีได้แล้ว การพัฒนาอย่างอื่น ๆ ก็เป็นเรื่องสะดวก ปราศจากอุปสรรคใด ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542ก : 15) ได้กล่าวถึงปัญหาการศึกษาของ ไทยว่า สภาพปัจจุบันที่ประเทศไทยมีปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้นคนไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) เห็นด้วยว่ามีสาเหตุมาจากปัญหาการศึกษา โดยให้เหตุผลว่าเพราะคนไทยส่วนใหญ่ยัง ค้อยการศึกษา การศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคล ถ้าขาดความรู้ก็จะทำให้เกิดปัญหา ต่าง ๆ ตามมาตรการการศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้า และการแก้ไขปัญหการพัฒนาประเทศทุกด้าน เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ ให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จัก แก้ไขปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรวัตถุที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยเหตุที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้ด้วยการมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความคิด และ ความสามารถจำนวนมาก ดังนั้น การจัดการศึกษาอันเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้บังเกิดขึ้นในตัวบุคคล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (วิไล, 2539 : 310) จะเห็น ได้ว่าจากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น การจัดการศึกษาให้กับคนในชาติอย่างมีคุณภาพนั้นเป็นสิ่ง หนึ่งที่จะพัฒนาสภาพสังคมไทยในปัจจุบันและพัฒนาคนในชาติให้มีความรู้ ความสามารถ และมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ดีงามได้ ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดชมหาราช (อ้างถึงใน รุ่ง, 2542) ใจความตอนหนึ่งว่า “ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือ เสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชน แต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้ จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า”

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐบาลที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของการศึกษาของ ชาติ ซึ่งรัฐบาลก็ได้ให้ความสำคัญมาโดยตลอดดังจะเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยพุทธศักราช 2540 (ธีรพล และคณะ 2543 : 21) ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (หมวด 3) มาตรา 43 ว่า

...บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ...

สิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายของชนชาวไทยดังกล่าว สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540-2544 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : คำนำ) ซึ่งเป็นแผนแม่บทที่กำหนดกรอบวางแผนจัดการศึกษาของชาติ และกำหนดทิศทางในการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และสมรรถนะของคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พุทธศักราช 2545-2549 ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะกลาง ที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาฯ” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวมควบคู่กับการเพิ่มขีดความสามารถ และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพอันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน โดยมี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : ข)

สถาบันที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาอบรม เสริมสร้าง ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามมีหลายสถาบัน ในสังคมไทยกลุ่มที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์เด็กและเยาวชนมาตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบันนี้ก็คือ ครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นแหล่งพักพิงลำดับแรกของทุกคน ครอบครัวที่ดีต้องให้ความรัก ความอบอุ่นแก่สมาชิกโดยสม่ำเสมอ แนะนำแต่สิ่งที่ดีถูกต้องและอบรมสั่งสอนให้เป็นพลเมืองดี นอกจากครอบครัวแล้วโรงเรียนก็นับเป็นสถาบันสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กและเยาวชน สอนให้อ่านออกเขียนได้ ให้ความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ สถาบันทางศาสนา และวัดวาอาราม ก็มีความสำคัญในการสอนให้เด็กและเยาวชนรู้เรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา และอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดีของสังคม ในปัจจุบันอีกสถาบันหนึ่งซึ่งมีบทบาทมากขึ้น คือ สื่อมวลชน ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ สื่อทั้งสามประเภทนี้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตชาวไทยในยุคนี้มาก สิ่งที่น่าสนใจในสื่อทุกอย่างมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออกของเด็กและเยาวชนมาก ดังนั้น สื่อมวลชนจึงต้องเสนอแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (อุทิศ, 2543 : 27)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ข : 3) ได้ให้คำจำกัดความของสถานศึกษาว่า “สถานศึกษา” หมายความว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่ หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาและในมาตราที่ 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ข : 5) นั้น ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ซึ่งภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครู อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลาย เพราะนับแต่บัดนี้ไปการศึกษาของประเทศจะต้องมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข (คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 1) ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา (อ้างถึงใน อมรวิชัย, 2540) ใจความว่า

...นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมืองให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อันวญผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์...

การที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ ดี เก่ง และมีความสุขได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน (สำนักนโยบายและการวางแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2543 : 23) ดังนั้น โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถานศึกษาย่อมมีหน้าที่ในการรับผิดชอบ อบรม เสริมสร้าง และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้กับผู้ที่เข้ารับการศึกษาโดยตรง มิใช่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องทำการจัดการศึกษาให้มีทั้งทางด้านวิชาการควบคู่ไปกับการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ดังคำกล่าวที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” พัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุขในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป ซึ่งในการจัดสิ่งแวดล้อมทางจริยธรรมในโรงเรียนนั้นไม่ได้เกิดประโยชน์เฉพาะนักเรียนเท่านั้น แต่รวมไปถึงสมาชิกทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนด้วย (Bottery, 1993 : 51)

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันได้จัดเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 12 ปี โดยจัดแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 แต่ละช่วงชั้นกำหนดให้มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ประกอบด้วย 8 กลุ่ม ซึ่งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ซึ่งการสอนในปัจจุบันจะต้องมุ่งเน้น และพัฒนาผู้เรียนให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการและด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของทุกกลุ่ม

วิชาพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข โดยใช้กิจกรรมทางกายเป็นสื่อการเรียนรู้และมิได้พัฒนาผู้เรียนเฉพาะทางด้านร่างกายแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังได้สอดแทรก ส่งเสริม อบรม และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามควบคู่ไปด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากการที่วิชาพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งซึ่งถูกบรรจุอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้ของทุกช่วงชั้น แสดงให้เห็นว่าสภาพสังคมในปัจจุบันนี้ต้องการให้ผู้ที่จะจบการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยมีสุขภาพจิตที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะพัฒนาด้านวิชาการต่อไป

ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่ปฏิบัติงานทางด้านการสอนวิชาพลศึกษา ในโรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) ซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาทั้งในด้านวิชาการและทางด้านคุณธรรม เพื่อให้สอดคล้องตามปรัชญา คติธรรมประจำโรงเรียนที่ว่า “รอบรู้ สู้ชีวิต จิตมั่นคง ดำรงคุณธรรม” ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาเยาวชนในระบบโรงเรียนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยใช้กิจกรรมพลศึกษาเป็นสื่อในการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งอยู่ในวัยเด็กตอนปลาย และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่จะสอนให้เด็กรู้ว่าพฤติกรรมใดถูกหรือผิด (ศรีเรือน, 2540 : 267) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามตามมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาบทบาทของกิจกรรมการสอนพลศึกษาที่มีต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลพื้นฐานอันเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงจิตใจของผู้เรียน รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้สอนวิชาพลศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ และเห็นความสำคัญของวิชาพลศึกษา นอกจากนั้นยังสามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการสอนวิชาพลศึกษา และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามของนักเรียนโรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการสอนวิชาพลศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเป็นผลจากการ สอนวิชาพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลของการสอนวิชาพลศึกษากับการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม ตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนบางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา และเป็นข้อมูลพื้นฐาน ให้กับผู้สอนวิชาพลศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi experimental research) มุ่งที่จะศึกษาการสอน วิชาพลศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียน ตามสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานการวิจัยครั้ง นี้ใช้กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน บางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) อายุ 10-11 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548- 2549 จำนวนทั้งสิ้น 260 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) อายุ 10-11 ปี ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2548-2549 จำนวน 37 คน โดยแยกเป็นนักเรียนชาย 16 คน นักเรียนหญิง 21 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง (purposive random sampling)

3. ระยะเวลาในการทำวิจัย 18 สัปดาห์ ๆ ละ 1 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง ๆ ละ 60 นาที

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือ แผนการสอนวิชาพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548-2549 หลักสูตรวิชาพลศึกษาโรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน

4.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ คะแนนการทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียน ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การประเมินผลการปฏิบัติ การเขียนสรุปความรู้ และคะแนนการทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียน โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่มีการควบคุมตัวแปรเกินอื่น ๆ โดยให้เป็นไปตามการปฏิบัติการกิจประจำวันปกติ

นิยามศัพท์

การสอนวิชาพลศึกษา หมายถึง การสอนตามแผนการสอนวิชาพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) ภาคปลาย ปีการศึกษา 2548-2549 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2548-2549

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมในด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนในด้านดีขึ้น

คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล และเป็นสิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นจริง

จริยธรรม หมายถึง กิริยา วาจา และท่าทางที่บุคคลแสดงออกต่อบุคคลและสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าเป็นลักษณะของคุณงามความดี และความถูกต้อง

ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับ และยึดถือปฏิบัติ ค่านิยมของแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ อันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การสร้างระเบียบของวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม ความรับผิดชอบต่อส่วนตัว และส่วนร่วม ตลอดจนสังคม การตรงต่อเวลา ความสม่ำเสมอ มีความพร้อม และความสามัคคี

ความมีน้ำใจนักกีฬา หมายถึง การปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกฎกติกา สามารถแสดงออกทางด้านความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เป็นผู้ที่มีมารยาท ในฐานะผู้แข่งขันและผู้ดู มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นเล่น หรือแข่งขันบนพื้นฐานของความสนุกสนาน

ความกล้าหาญมั่นใจ หมายถึง การกล้าตัดสินใจ ความกระตือรือร้น การเป็นผู้นำผู้ตาม การแก้ปัญหา รู้จักเลือกการเล่นที่ปลอดภัย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549
4. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. วิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. หลักสูตรการวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

ความหมายของคุณธรรม

จากการที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้พบว่า มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “คุณธรรม” ไว้หลายท่าน อาทิ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 190) ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณธรรมว่า คุณธรรมเป็นคำนาม แปลว่า ธรรม คือ ความดี หรือหน้าที่อันพึงมีอยู่เอง

มานิต มานิตเจริญ (2539 : 219) กล่าวว่า คุณธรรม คือ ธรรมแห่งความดี คุณงามความดี

พระธรรมปิฎก (ปยุต ปยุตโต) (2540 : 34) กล่าวว่า คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล

วิทย์ เทียงบุญธรรม (2541 : 200) กล่าวว่า คุณธรรม คือ สภาพคุณงามความดี

พระมหาทวีป (กตปุญญ) (2544 : 5) ได้กล่าวถึงกระบวนการทัศน์ของคุณธรรมว่า “กระบวนการทัศน์ของคุณธรรมต้องมีจริยธรรมก่อน ลึกไปกว่านั้นก็มีสัจธรรมอยู่ก็คือ เรารู้ความเป็นจริงของสิ่งนั้น ๆ แล้วเอาจริยะมาประพจน์... ขอให้เรามีจรรยาบรรณในเรื่องนั้น ๆ คุณธรรมมาเองเพราะคุณธรรมเป็นผล จริยธรรมเป็นเหตุ”

สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ (ม.ป.ป. : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม ว่ามีความหมายในเรื่องของคุณงามความดีที่มนุษย์พึงสำนึกในจิตใจของตนในด้านความจริง ความดี ความงาม เป็นหลักยึดไว้ในการดำเนินชีวิตหรือการแสดงพฤติกรรม

จากความหมายทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า คำว่าคุณธรรมนั้น หมายถึง สภาพคุณงามความดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคลและเป็นสิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่เชื่อว่าดีงาม อีกทั้งเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีอยู่ในจิตสำนึก

ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 217) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อพึงประพฤติ ปฏิบัติ กฎ ศีล

ชูจิตร แหม่มลำเจียก (2537 : 13) ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม ว่าเป็นการประพฤติดี ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อสังคม อันจะก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน

ธีรนาถ กลิ่นชั้น (2541 : 12) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อพึงประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่ถือว่าถูกต้องและดีงาม ซึ่งเป็นลักษณะที่สังคมต้องการเป็นการกระทำทั้งกาย วาจา ใจ และทำให้เกิดความสุข

ประสานศรี วงศ์สวัสดิ์ (2542 : 11) กล่าวว่า จริยธรรม คือ แนวทางหรือข้อประพฤติดของบุคคลที่ถือว่าถูกต้องและดีงาม ซึ่งเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และผู้กระทำให้เกิดความพอใจไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางกาย วาจา และใจ ที่ก่อให้เกิดความสงบสุขทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และความเจริญก้าวหน้าในสังคม

ไสว มาลาทอง (2542 : 5) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ หรือหลักธรรมคำสอนอันเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของมวลมนุษย์

May และ Sharratt (1994 : 2) ได้กล่าวถึง จริยธรรม (Ethics) ว่าเป็น กระบวนการทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และคุณค่าในวัฒนธรรมของแต่ละคน

Jaksa และ Pritchard (1994 : 3) อธิบายถึง จริยธรรม ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกหรือสิ่งที่ผิด ยุติธรรม หรืออยุติธรรม ดีหรือเลว เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับบุคลิกลักษณะ

จากความหมายที่ได้เสนอมานี้ สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางของบุคคลทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม ที่นำมาใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติดำรงชีวิตประจำวันและเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่หลากหลายไปในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปอย่างเหมาะสมตามที่สังคมนั้น ๆ กำหนดและยอมรับร่วมกัน โดยที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเบียดเบียนทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ในการอยู่ร่วมกัน

ความหมายของค่านิยม

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 18) กล่าวว่า ค่านิยมนั้นหมายถึงการยอมรับนับถือ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนมีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ ความคิด อุดมคติ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และสุนทรียภาพ ทั้งนี้ โดยได้ทำการประเมินค่าจากทัศนะต่าง ๆ โดยถี่ถ้วนและรอบคอบแล้ว

กรมสามัญศึกษา (2529 : 1) ให้ความหมายของ ค่านิยม ว่าหมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ว่า สิ่งใดมีค่า มีความสำคัญและเป็นที่ปรารถนา ในขณะที่สิ่งอื่นมีค่า มีความสำคัญน้อยกว่าหรือไม่เป็นที่ต้องการ นอกจากนี้ ค่านิยมยังทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดเป้าหมายและสร้างแรงจูงใจผลักดันให้บุคคลมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยไม่มีเงื่อนไขว่าจะต้องก่อให้เกิดความดีแก่สังคมด้วยหรือไม่

บุญมี แท่นแก้ว (2539 : 169) กล่าวถึง ค่านิยม ว่าเป็น สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อ ยึดมั่น ถือมั่นว่าจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคม หรือของตัวเอง

ยุพา นันทะไชย (2540 : 155) กล่าวว่า ค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับ และยึดถือปฏิบัติอยู่ในระยะหนึ่ง ทั้งนี้ โดยผ่านการประเมินคุณค่าและเลือกตัดสินใจแล้ว ค่านิยมของแต่ละคนจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยได้

สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ (ม.ป.ป. : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า ค่านิยม (values) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามแนวความคิดที่ได้ใคร่ครวญว่าเป็นสิ่งดีงามที่สังคมยอมรับ ซึ่งค่านิยมนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายตามสภาพแวดล้อมของสังคม

ดังนั้น ค่านิยมจึงหมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับและยึดถือปฏิบัติ แม้ว่าจะอยู่ในสังคมหรือมีวัฒนธรรมเดียวกัน ค่านิยมของแต่ละคนก็อาจแตกต่างกันได้ อันเนื่องมาจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้รับ

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

ดั่งที่ วิไล ตั้งจิตสมคิด (2543 : 6) ได้กล่าวถึงการพัฒนาคนว่า หมายถึง การพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้สามารถมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ในที่สุด

จะเห็นได้ว่า ความสำคัญของการพัฒนาคนก็คือ การที่คนได้ผ่านกระบวนการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเป็นขั้นตอน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเร่งแก้วิกฤตการณ์ทางการศึกษา โดยการมุ่งที่จะให้การศึกษามีบทบาทในเชิงรุกมากขึ้น เพื่อให้การศึกษาเป็นพลังสร้างสรรค์พัฒนาคนไทย และสังคมไทยได้ในอนาคตและการพัฒนาคนที่สำคัญนั้นจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจควบคู่กันไป

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ได้กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

หุจิตร แหม่มลำเจียก (2537 : 22) ได้กล่าวถึงการพัฒนาจิตใจว่า คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีไปสู่ความดี โดยการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่ถูกต้อง เป็นไปใน

ท่วงทำนองคลองธรรม หรือศีลธรรมของบ้านเมือง หรือกลุ่มผู้ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักการที่สอนในส่วนของความดี ความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตา ซึ่งกันและกัน และสังคมโดยรวม ความหมายของการพัฒนานั้น คือ การทำจิตใจให้ดีขึ้นให้เจริญขึ้น แต่การพัฒนาจิตใจนั้นจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีตัวอย่างและแบบอย่าง โดยอาศัยครอบครัว โรงเรียน วัด ผู้ใหญ่ และผู้รักษากฎหมาย ได้ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาจิตใจนั้น ต้องเป็นการบ่มเพาะ โดยสถาบันทางสังคมต่าง ๆ นั้น จะมีส่วนเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาจิตใจตามขั้นตอนของกระบวนการทางชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยศึกษา และวัยทำงาน การฝึกอบรมนั้นจะต้องครอบคลุมถึงบุคคลทุกระดับในประเทศ เพื่อให้จิตใจได้สมดุลกับสังคม

ซึ่งการที่จะพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นได้นั้นต้องพัฒนาทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลเพราะคุณธรรมเป็นหลักยึดในจิตใจในเรื่องของความจริง ความดี ความงาม ผู้ที่ประพฤติตนโดยยึดหลักความจริง ความดี และความงาม ผู้นั้นมักจะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีจริยธรรม ดังนั้น คำว่าคุณธรรมและจริยธรรมจึงมักใช้ควบคู่กันเสมอ และต้องพัฒนาควบคู่กันไป จึงทำให้มีผู้ที่กล่าวถึงองค์ประกอบและแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมหลายท่าน ดังนี้

องค์ประกอบทางจริยธรรมและลำดับขั้นการพัฒนาจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520 : 4-6) ได้แบ่งองค์ประกอบทางจริยธรรมเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนเองนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดคือควรกระทำ และการกระทำชนิดใดควรยกเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด เท่ากับเป็นกฎระเบียบ ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติทางสังคมและศาสนาที่เด็กต้องเรียนรู้ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

2. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงไร สอดคล้องกับค่านิยมหรือแตกต่างไปก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมมีความหมายกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะรวมเอาความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ ไว้ด้วย

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง สถานการณ์นั้น ๆ เหตุผลดังกล่าวช่วยให้ทราบเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจ

ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจขัดกับความรู้สึกของบุคคลส่วนใหญ่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเหตุผลและสถานการณ์เป็นสำคัญ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงถึงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือค่อนวนการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมนั้น พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม ซื่อสัตย์ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น และในทางตรงกันข้ามเป็น พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ ควรควรง

ธีรนาถ กลิ่นชั้น (2541 : 15) ได้กล่าวว่า

...ลักษณะทางจริยธรรมแบ่งออกเป็นจริยธรรมภายในและจริยธรรมภายนอก จริยธรรมภายใน หมายถึง จิตใจของบุคคลที่เห็นความดีที่ต้องการให้ประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ ในสังคม จริยธรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ...

ประสานศรี วงศ์สวัสดิ์ (2542 : 13) ได้กล่าวว่า

...องค์ประกอบทางจริยธรรมของบุคคลแบ่งเป็น จริยธรรมภายนอกและจริยธรรมภายใน จริยธรรมภายนอก คือ พฤติกรรมที่คนแสดงออกมา จริยธรรมภายใน คือ จิตใจของบุคคลที่เล็งเห็นความถูกต้องในการประพฤติต่อสังคม จริยธรรมภายในถือว่าเป็นรากฐานของจริยธรรมภายนอก นั่นคือ หากบุคคลใดคิดดีคิดชอบ เล็งเห็นความถูกต้องในจิตใจแล้ว ย่อมแสดงจริยธรรมภายนอกในทางที่ดี...

จากองค์ประกอบทางจริยธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบทางจริยธรรมของบุคคลนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. จริยธรรมภายใน คือ สภาพภายในจิตใจ และความรู้สึกของบุคคลที่เห็นความดี ความถูกต้อง ต่อการประพฤติปฏิบัติในสังคม เป็นขั้นที่รวมถึง ความรู้เชิงจริยธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของจริยธรรมภายนอก

2. จริยธรรมภายนอก คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ซึ่งเป็นผลมาจากจริยธรรมภายในของแต่ละบุคคล เป็นขั้นพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

นั่นก็คือ ถ้าบุคคลใดมีพื้นฐานหรือรากฐานทางจริยธรรมภายในดี ก็จะมีจริยธรรมภายนอกในทางที่ดี โดยที่พฤติกรรมเชิงจริยธรรมจะเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ

Bloom และ Krathwohl (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2539 : 30) ได้แบ่งลำดับขั้นการพัฒนาจริยธรรมไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. การรับรู้ (Receiving or attending) เป็นความไวในการรับรู้ของบุคคลเพื่อการเก็บเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแบ่งได้ 3 ระยะ ดังนี้

- 1.1 การรู้จัก เป็นการนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์
- 1.2 การอยากรับรู้ เป็นความเต็มใจที่จะยอมรับในสิ่งนั้น ๆ
- 1.3 การเลือกรับรู้ เป็นการควบคุมเพื่อแยกความรู้สึกในสิ่งที่ได้รับรู้

2. การตอบสนอง (Responding) เป็นการแสดงความเต็มใจที่จะนำตัวเองเข้าไปผูกพันกับเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งได้แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- 2.1 ตอบตามสั่ง ทำเพราะเชื่อฟังแต่มีความรู้สึกต่อต้านเล็กน้อย
- 2.2 เต็มใจตอบ ทำด้วยความเต็มใจของตัวเองมิได้เกรงกลัวใด ๆ
- 2.3 ยินดีตอบ ทำด้วยความรู้สึกพึงพอใจ สนุกสนาน

3. การเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในสิ่งนั้น เพราะมองเห็นคุณค่าแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- 3.1 ยอมรับคุณค่าเป็นการเห็นด้วยและยอมรับในความเชื่อของบุคคล
- 3.2 นิยมคุณค่าเป็นการแสดงถึงความนิยมในคุณค่าด้วยการยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขายอมรับ
- 3.3 ปกป้องเป็นการแสดงออกถึงการยึดถือในสิ่งนั้น และยังปกป้องปฏิเสธที่จะกระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับสิ่งที่ยอมรับนั้น ๆ

4. การจัดระบบ (Organization) เป็นการนำคุณค่าที่ยอมรับมาจัดระบบว่าคุณค่านั้น ๆ มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

4.1 การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าเป็นการสร้างค่านิยมในสิ่งที่ตัวเองเห็นคุณค่า

4.2 การจัดระบบค่านิยมเป็นการนำเอาคุณค่าในหลาย ๆ สิ่งมาจัดระบบซึ่งจะนำไปสู่อุดมการณ์ของบุคคลนั้น ๆ

5. การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a complex) เป็นการนำเอาระบบคุณค่าที่ยึดถือมาปฏิบัติในลักษณะที่เป็นนิสัยประจำตัว แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

5.1 ขยายระบบค่านิยมเป็นการนำระบบคุณค่ามาจัดระบบการแสดงออกในลักษณะที่มีแนวโน้มจะประพฤติปฏิบัติเช่นเดียวกันในสถานการณ์อย่างเดียวกัน

5.2 สร้างลักษณะนิสัยเป็นจุดสูงสุดของกระบวนการพัฒนาจริยธรรมเป็นขั้นที่นำทุกสิ่งทุกอย่างมาจัดกระทำเป็นลักษณะนิสัยของตนเองอย่างสมบูรณ์แบบ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

จากการที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม จึงสรุปได้ว่า นักทฤษฎีทางจริยธรรมได้ตั้งทฤษฎีเพื่ออธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลไว้ 2 แนวคิดใหญ่ ๆ คือ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theories) แนวความคิดของทฤษฎีนี้เชื่อว่า สังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล การพัฒนาจริยธรรมเป็นความเจริญของพฤติกรรมและอารมณ์ที่คล้อยตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคม อิทธิพลที่สำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมนั้นจะเกิดจากการให้รางวัลและการลงโทษ แบบอย่างของพฤติกรรมที่ได้จากพ่อแม่และแหล่งที่ทำให้การอบรมสั่งสอน เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ตนรัก จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (cognitive development theories) ผู้ที่มีชื่อเสียงและเป็นผู้นำทางแนวความคิดในทฤษฎีนี้ คือ Piaget นักจิตวิทยาพัฒนาการชาวสวิส และ Kohlberg นักจิตวิทยาพัฒนาการชาวเยอรมัน โดยมีแนวคิดว่าการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์นั้น

ย่อมขึ้นอยู่กับสติปัญญาในด้านการรับรู้กฎเกณฑ์ และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมีพื้นฐานองค์ประกอบมาจากองค์ประกอบโครงสร้างทางปัญญา และเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับอายุโดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget (1951 : 120-152) ได้จัดลำดับขั้นตอนการพัฒนาการทางสติปัญญา (cognitive development) เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (sensory motor period) คือ ระยะตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุประมาณ 2 ปี การรับรู้ทางประสาทสัมผัสในระดับง่าย ทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดเห็น เด็กจะค่อย ๆ มีโครงสร้างทางความคิดต่อสิ่งที่ตนได้พบเห็น
2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (pre operation period) คือ ช่วงอายุ 2-7 ปี เด็กจะเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์ สามารถเลียนแบบคนอื่น ๆ ได้ และพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 2-4 ปี เด็กจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ลักษณะนี้จะลดลงในตอนปลาย คือ ช่วงอายุ 6-7 ปี ซึ่งเป็นตอนแรกที่เด็กเริ่มใช้ภาษาติดต่อทางสังคมกว้างขึ้น เด็กเริ่มพัฒนาความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ แต่ความคิดส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของการรับรู้
3. ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (concrete operation period) คือ ในช่วงอายุประมาณ 7-11 ปี เป็นขั้นที่เด็กเกิดความคิดแบบตรรกศาสตร์ในสิ่งที่สามารถมองเห็น หรือจับต้องได้ (concrete) พัฒนาการทางความคิดจะสูงขึ้น การค้นหาความจริงเกี่ยวกับวัตถุและสิ่งแวดล้อมจะมีแบบแผนไม่ติดอยู่กับการรับรู้
4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (formal operation period) คือ ในช่วงอายุ 11-15 ปี พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กถึงขั้นสุดยอด คือ เด็กสามารถคิดค้นหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแก้ปัญหามิใช่รูปธรรมและนามธรรมได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

ทฤษฎีของ Kohlberg ได้อาศัยทฤษฎีของ Piaget เป็นพื้นฐานการศึกษาและทำการศึกษจริยธรรมในลักษณะของการให้เหตุผลของผู้กระทำพฤติกรรม โดยเชื่อว่า การใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมแสดงถึงความเจริญทางจิตใจ

ของบุคคลได้อย่างดี แบบแผนและการใช้เหตุผลจริยธรรมนี้เป็นการแสดงถึงวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ

Kohlberg (1964 : 405-406) เริ่มทำการศึกษาจากเด็กอายุ 10-16 ปี ต่อมาได้ศึกษาผู้ใหญ่ด้วยและยังได้ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมหลายประเทศ จากผลการวิจัยทำให้แบ่งขั้นตอน การพัฒนาจริยธรรมได้ 3 ระดับ และในแต่ละระดับยังแบ่งออกเป็น 2 ขั้น รวมทั้งหมดเป็น 6 ขั้น โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นต่ำสุดจนถึงขั้นสูงสุด โดยขั้นที่ต่ำจะปรากฏในช่วงวัยเด็ก ส่วนขั้นสูงสุดจะปรากฏเฉพาะในผู้ใหญ่บางคนเท่านั้น ดังนี้คือ

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (preconventional level) พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้พบในช่วงอายุ 2-10 ปี เด็กวัยนี้จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงโทษ หรือได้รับรางวัล เช่น พ่อแม่ ครู โดยการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง และไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น พัฒนาการทางจริยธรรมระดับก่อนเกณฑ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการลงโทษ (punishment and obedience) เด็กจะทำดีตามกฎเกณฑ์ของผู้มีอำนาจเหนือกว่า เพราะกลัวถูกลงโทษจึงมุ่งที่จะหลบเลี่ยงมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน เช่น กลัวถูกตี มิใช่กลัวความผิด เด็กช่วงนี้อายุ 2-7 ปี ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล (instrumental) ในขั้นนี้เด็กจะทำดีตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าจะทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการหรือกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้แก่ตนเองเท่านั้น ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้ ได้แก่ ลักษณะการแลกเปลี่ยน เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เช่น ถ้าฉันทำอย่างนี้ให้เธอ เธอต้องหาอย่างนั้นตอบแทน หรือเขาทำมา ฉันต้องทำไป เป็นต้น เด็กช่วงนี้อายุ 7-10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (conventional level) พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้เด็กจะไม่ทำอะไรเพื่อหวังผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ หรือเพราะกลัวถูกลงโทษ แต่เด็กจะรู้จักรักษากฎเกณฑ์ เพราะเห็นแก่กลุ่มหรือเพราะความรับผิดชอบต่อสังคม เด็กไม่ยอมทำผิดเพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เป็นการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา เด็กพร้อมที่จะทำตามบุคคลที่ตนรัก ยึดตัวบุคคลหรือกลุ่มเป็นเกณฑ์ พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกระทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น หรือขึ้นอยากเป็นเด็กดี เด็กน่ารัก (interpersonal concordance or good boy nice girl or imitation) ในขั้นนี้เด็กจะทำดีเพื่อให้บุคคลอื่นพอใจ หรือเพราะต้องการยอมรับจากกลุ่ม เด็กจึงปฏิบัติตามกฎของส่วนรวม ตามแบบฉบับของสังคมอย่างไม่ได้แข็งหรือสงสัยต้องการที่จะเป็น

เด็กดีของกลุ่ม เด็กยังไม่เป็นตัวของตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน เด็กช่วงนี้อายุ 10-13 ปี ขั้นที่ 2 ขั้นกระทำตามหน้าที่ (law and order orientation) ในขั้นนี้กฎเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคมเป็นสิ่งที่เด็กคิดว่ามีค่ายิ่ง เพราะบุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน และคิดว่าตนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ค่านิยม และรักษากฎเกณฑ์ไว้เพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ เด็กจะทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของกลุ่มเด็กช่วงนี้อายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (post conventional level) หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมโนคติตรองซังใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน นั่นก็คือ ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจค่านิยม คุณค่าทางจริยธรรม หลักเกณฑ์นำไปใช้ โดยพิจารณากับสภาพการณ์ที่แตกต่างกันได้เหมาะสม และเที่ยงธรรมการที่พิจารณาถึงเรื่องความถูกต้อง ความดี ความชั่ว จะลึกซึ้ง กว้างขวาง มีเหตุผล ไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว ไม่ยึดถือตัวบุคคลหรือค่านิยมเฉพาะกลุ่มเหมือนระดับที่ 2 ในระดับสูงกว่ากฎเกณฑ์นี้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกระทำตามคำมั่นสัญญา (social contract realistic orientation) ในขั้นนี้ความถูกต้องนั้นเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาถึงค่านิยมเฉพาะตัวบุคคล สิทธิเฉพาะตัวบุคคล สภาพการณ์ และกฎเกณฑ์ มีเหตุผล ซึ่งคนส่วนใหญ่ยอมรับเคารพในวิถีของความเห็นแบบประชาธิปไตย ไม่ใช่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว เห็นความสำคัญของคนหมู่มากไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ เด็กช่วงนี้อายุ 16 ปีขึ้นไป ขั้นที่ 2 ขั้นอุดมคติสากล (universal ethical principle orientation) ในขั้นนี้ความถูกต้อง คือ ความสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่บุคคลนั้นพิจารณาเลือกแล้วโดยคำนึงถึงเหตุอย่างกว้างขวาง รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้วมาพิจารณา คำนึงถึงผลประโยชน์ของมนุษยชาติ ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มคน ยึดถือและปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างมั่นคง โดยไม่หวั่นไหวกับสิ่งใด ๆ บุคคลที่พัฒนาถึงขั้นนี้จะมีอุดมคติที่เป็นคุณธรรมประจำใจ มีความละเอียดต่อความชั่วแม้ไม่มีใครเห็น ซึ่งตรงกับหลักทางพุทธศาสนา ที่เรียกว่า หิริ โอตตัปปะ คือ ความละเอียดต่อการทำความชั่วและความกลัวบาป มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดหมายในบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ คุณธรรมในขั้นนี้อธิบายได้ยากเพราะเป็นลักษณะทางนามธรรมพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้จะพบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญามีประสบการณ์ และความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมทางสังคมของคนและสังคมทั่วโลก ซึ่งน้อยคนที่มีพัฒนาการถึงขั้นที่ 6

ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ของ Kohlberg สามารถสรุปแสดงให้เห็นชัดเจนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ของ Kohlberg

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลบหลีกการลงโทษ (อายุ 2 – 7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 – 10 ปี)
ขั้นที่ 2 แสวงหารางวัล (อายุ 7 – 10 ปี)	
ขั้นที่ 3 กระทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (อายุ 10 – 13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 – 16 ปี)
ขั้นที่ 4 กระทำตามหน้าที่ (อายุ 13 – 16 ปี)	
ขั้นที่ 5 กระทำตามคำมั่นสัญญา (อายุ 16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 อุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

ในแนวคิดดังกล่าวทั้งทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมต่างก็เกี่ยวข้องกับลักษณะของจริยธรรมแต่ละประเภท กล่าวคือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมักเป็นเรื่องของการเกิด และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเสียมากกว่า

เมื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นตอน ของ Kohlberg กับทฤษฎีของ Piaget ทั้ง 3 ระดับแล้ว ปรากฏว่า ทฤษฎีของ Kohlberg ไม่มีขั้นที่ตรงกับขั้นต่ำสุดของ Piaget นั่นก็คือระดับต้นขั้นก่อนจริยธรรม ส่วนในระดับกลาง ขั้นฝึกปฏิบัติตามคำสั่งของ Piaget นั้น พบว่า มี

บางลักษณะที่ตรงกับระดับที่ 1 และ 2 คือ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึง 4 ของ Kohlberg ส่วนในระดับยึดหลักแห่งตนของ Piaget นั้น ก็ตรงกับบางลักษณะในขั้นที่ 6 ของ Kohlberg

สำหรับบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น Kohlberg มีความเห็นว่า เกิดขึ้นจากพัฒนาการทางการเรียนรู้ ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเอง และของผู้อื่น มีโอกาสพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว Kohlberg เชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับความรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วย

ส่วนพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น Kohlberg เชื่อว่า บุคคลจะมีพัฒนาการในการตัดสินใจถูกผิดเป็นขั้น ๆ จากขั้นต่ำไปหาขั้นสูงกว่าทีละขั้นไม่มีการย้อนกลับ ไม่มีการข้ามขั้น และไม่มีการเร่งขั้น เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงไปจะเกิดขึ้นได้โดยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าอยู่แล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปนี้มีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะถูกใช้น้อยลงทุกทีและถูกละทิ้งไปในที่สุด นอกจากนี้มนุษย์ทุกคนไม่จำเป็นที่จะต้องพัฒนาทางจริยธรรมไปถึงขั้นสุดท้าย คือ ขั้นที่ 6

สรุปได้ว่า อิทธิพลของพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมที่บุคคลได้รับมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีความเข้าใจต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคมอันจะก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญทางวัตถุและจิตใจในสังคมส่วนรวม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : 12) นั้นได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของการพัฒนาประเทศ ในด้านจุดมุ่งหมายและค่านิยมร่วมสังคมไทยที่พึงประสงค์ วิสัยทัศน์ร่วมและบทบาทการพัฒนาประเทศไว้ดังนี้ว่า

จากการทบทวนประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมาและการวิเคราะห์เงื่อนไขสถานการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป ประกอบกับการนำผลจากการระดมความคิดจากประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคมไทย นับตั้งแต่ระดับจังหวัด

ระดับอนุภาค และระดับชาติ มาสังเคราะห์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เกิดเป็น “วิสัยทัศน์ร่วมของการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต 20 ปี” ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล เป็นที่ยอมรับร่วมกัน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมไทยได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายและค่านิยมร่วม

1.1 จุดมุ่งหมายหลัก มุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศไทยให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการพัฒนาอย่างมี “คุณภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองและก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

1.2 ค่านิยมร่วม สร้างจิตสำนึกให้คนไทยตระหนักถึงวิกฤตของประเทศและความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนกรคิด ทักษะคิด และกระบวนกรทำงาน โดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางเพื่อให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ คุณภาพ ก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน โดยมีความสามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี และมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคนดีที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

2. สังคมไทยที่พึงประสงค์

เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ใน 3 ด้าน คือ

2.1 สังคมคุณภาพ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพที่ยึดหลักความสมดุล พอดี และพึ่งตนเองได้

2.1.1 คนไทยทุกคนมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความสามารถคิดเอง ทำเอง และพึ่งพาตนเอง

2.1.2 คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีสภาพแวดล้อมดีมี เมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.1.3 เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มี เสถียรภาพได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี สมรรถนะ และขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ มีการ กระจายรายได้และการกระจายผลการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมพร้อมก้าวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ อย่างรู้เท่าทัน

2.1.4 ระบบการเมืองการปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย มีเสรีภาพและ เสถียรภาพ นักการเมืองมีคุณภาพ มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งพิงของประชาชนและมีความ เป็นธรรมในสังคมไทย

2.2 สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการ เรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตพร้อม รับกับการเปลี่ยนแปลง มีการเสริมสร้างฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มีนวัตกรรมความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถตั้งสมทวนทางปัญญา เพื่อเสริมสมรรถนะและขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศอย่างรู้ทันโลก และสามารถรักษาต่อยุคภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา

2.3 สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน สังคมไทยเป็นสังคมที่ดำรงไว้ซึ่ง คุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่พึงพาเกื้อกูลกัน รู้รัก สามัคคี มีจารีตประเพณีดีงาม มีการดูแลผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน มีความรักภูมิใจในชาติและท้องถิ่น สามารถรักษาสถาบัน ครอบครัวยุคใหม่ให้เป็นสถาบันหลักของสังคม ที่เป็นรากฐานการพัฒนาชุมชน เครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง นำไปสู่ความอยู่มีสุขของคนไทย

3. วิสัยทัศน์ร่วม

การพัฒนาประเทศไทยจะยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ให้การพัฒนาอยู่ บนพื้นฐานของความสมดุล พอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกัน และรู้เท่าทันโลก คนไทย ส่วนใหญ่มีการศึกษาและรู้จักเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นคนดี มีคุณธรรม และเชื่อศรัทธาสุจริต

อยู่ในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสืบสวนวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทยที่มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน

โดยสรุป จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ด้านวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยในอนาคต จะมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคนดีที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต เป็นสังคมคุณภาพที่ยึดหลักความสมดุล พอดี และพึ่งตนเองได้ สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทยที่มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน จะเห็นได้ว่าในทุกด้านนั้นได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญในด้านจิตใจ นั่นคือ ต้องการให้คนในชาติเป็น “คนดี” เพื่อให้สังคมไทยสงบสุขและเป็นสังคมคุณภาพ โดยเฉพาะในด้านค่านิยมร่วมนั้นเป็นการอัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ และจะต้องเสริมสร้างคนในชาติให้เป็นคนดี ควบคู่กันไป ดังนั้น การที่จะทำให้คนในชาติเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอย่างที่สังคมต้องการได้นั้น ต้องเริ่มทำการปลูกฝังตั้งแต่ในระดับเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังของประเทศชาติในอนาคต โดยการจัดการศึกษา การให้ความรู้ การอบรมและการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมไทย โดยใช้ระบบของสถานศึกษาเป็นกระบวนการและมุ่งหวังให้ผู้จบการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดอย่างต่อเนื่อง 12 ปี ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนเป็นคนดีคนเก่งและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545 : 1-18)

ความนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรการศึกษาของประเทศที่ใช้อยู่ คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรตลอดมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวหน้าไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่น และชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสวนทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ

ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสารและกระบวนการการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่กับการทำงาน กระทรวงศึกษาธิการโดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาล มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสามารถ โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์

ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะทางด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่าง ๆ แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครองและผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนในการพัฒนาตนเองและสังคม

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยสังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิขิตแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษา และพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วม และการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์

เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อ

เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้ม
 ขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาเรียนในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม
 พัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
 โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
 โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง
 โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย
 วันละ 6 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6)	ช่วงชั้นที่ 1 (ม. 1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ม. 4-6)
	→ การศึกษาภาคบังคับ ←			
	→ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ←			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษา และพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชม.	ประมาณปีละ 1,200 ชม.

หมายเหตุ : ● สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานความคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา

■ สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และพัฒนาศักยภาพพื้นฐาน ในการคิด และการทำงาน

▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และการพัฒนา ตนตามศักยภาพ

ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย สำหรับ การศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย

ในส่วนของการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่เข้มข้น อย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่มในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชานั้น ๆ ด้วยสำหรับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น ยังไม่ควรให้เลือกเรียนรายวิชาที่เข้มข้นควรเรียกเฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกชั้น ให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยใช้ช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็นหน่วยกิตดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการ

เรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงชั้นสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิตให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนโดยยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียน ในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และรายวิชาอื่นที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกคนตามภาคเรียนตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง ช่วงชั้นนี้เป็นช่วงชั้นแรกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ ได้รวดเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียน และทักษะคณิตศาสตร์ ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ จึงควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลา

เรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง การจัดการเรียนในกลุ่มภาษาไทยและคณิตศาสตร์อาจใช้เวลาลดลงเหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์มากขึ้นสำหรับการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ แม้เวลาเรียนจะลดลง ยังคงต้องฝึกฝน ทบทวนอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาจะมีเวลาเพียงพอให้เด็กมีโอกาสเล่น ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยต้องจัดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณร้อยละ 20 ส่วนเวลาที่เหลือสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนประมาณ 5-6 ชั่วโมง การกำหนดเวลาเรียน สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม ควรให้สัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยังคงมีความสำคัญ ควรจัดเวลาเรียนให้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับผู้เรียนที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อและจัดรายวิชาอาชีพหรือโครงการอาชีพสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถที่จะออกไปสู่โลกอาชีพ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยให้ค่าน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา 1 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนประมาณวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง การจัดเวลาและสาระการเรียนรู้ในช่วงชั้นนี้เป็นการเรียนเข้าสู่การเรียนเฉพาะสาขา จึงให้มีการเลือกเรียนในบางรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดทำ “รายวิชาเพิ่มเติมใหม่” บางรายวิชาที่น่าสนใจ หรือที่มีความยากในระดับสูงขึ้น เช่น แคลคูลัสในคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ชั้นสูง สำหรับผู้เรียนกลุ่มสาระนี้ได้ดีเป็นพิเศษ นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ระบุไว้แล้ว ก็อาจพัฒนาเป็นวิชาเลือกเฉพาะทางในระดับสูงขึ้นได้เช่นเดียวกัน

การจัดการเรียนดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษา ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นให้พิจารณายืดหยุ่นเวลาเรียนตามสถานการณ์และโอกาสที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีรายละเอียดมากจึงขอเสนอเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ดังนี้

สาระที่ 1 : การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 : เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโต และการพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 : ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 : เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำรงชีวิต

สาระที่ 3 : การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 : เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางการ การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 : รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขันและชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 : การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 : เห็นคุณค่า และทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 : ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 : ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การเ้ายา สารเสพติด และความรุนแรง

วิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาการ)

โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาการ) (2544 : 5-6) มีวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานและการพัฒนานักเรียน ดังนี้

วิสัยทัศน์

ภายในปี พ.ศ. 2555 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะเป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา เป็นผู้นำในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยทางการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ การเป็นศูนย์ปฏิบัติการวิชาชีพศึกษาศาสตร์ การเป็นแหล่งอ้างอิง และการบริการทางการศึกษา

สร้างและพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งมีสุขภาพกาย ใจ ที่สมบูรณ์ มีความรู้ ความสามารถ ระดับมาตรฐานสากล มีจิตสำนึกในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เป็นผู้มีวัฒนธรรม ภูมิใจในความเป็นไทย และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมโลกอย่างมีความสุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาการ)

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2545) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 18 ข้อ ดังนี้

1. คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ
2. คิดอย่างสร้างสรรค์
3. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แรงจูงใจภายในตัวเอง
4. รักการอ่าน การเขียน มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
5. มีกระบวนการเรียนรู้อย่างมีระบบ

6. รู้เท่าทันและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี
7. มีสุขภาพกาย ใจที่แข็งแรงสมบูรณ์
8. พึ่งพาตนเอง เชื้อมั่น กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง
9. ทำงานอย่างเป็นระบบร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีทางประชาธิปไตย
10. มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ
11. มั่นคงทางอารมณ์ มีทักษะในการจัดการกับความเครียด
12. มีวินัยในตนเอง อดทน อดกลั้น
13. มีภาวะการณเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี
14. ภาควุมใจในความเป็นไทย ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
15. มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม
16. มีจิตสำนึกที่ดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม
17. มีจิตสุนทรีย์ในด้านดนตรี ศิลปวัฒนธรรม
18. มีความภาควุมใจในคุณค่าตนเอง มีค่านิยมพึงประสงค์

หลักสูตรการวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6

โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาการ)

ยุพาพร ทองตั้ง และคณะ (2543 : 1-8) ได้กล่าวถึงหลักสูตรพลศึกษาระดับประถมศึกษาโรงเรียนว่า การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาคือ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการปรับปรุงมาโดยตลอดซึ่งมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมตามนโยบายของการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2541 กระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ที่กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้

เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ลักษณะของเนื้อหาการสอนจะตอบสนองต่อพัฒนาการทางธรรมชาติของนักเรียนในวัยประมาณ 6-11 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ชอบเล่นและอยากเรียนรู้ เมื่อได้รับการเรียนรู้กีฬาประเภทต่าง ๆ ทั้งกีฬาประเภทบุคคล และประเภททีม อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นทักษะถาวรแล้วจะมีความมั่นใจ มีความพึงพอใจที่จะเล่นกีฬาเป็นประจำ สม่ำเสมอ ร่างกายก็จะพัฒนาให้เจริญเติบโตแข็งแรง มีสุขภาพดี และเมื่อใดพบว่าตนเองมีทักษะขั้นสูง สามารถแข่งขันได้ ก็จะสมัครเป็นนักกีฬาของโรงเรียน สังกัดสโมสร และแข่งขันในระดับชาติต่อไป

สาระสำคัญของหลักสูตร

1. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน เป็นการมุ่งพัฒนาการเจริญเติบโต นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หรือจัดอยู่ในระดับอายุประมาณ 6-11 ปี หรืออาจจะเรียกว่าเป็นวัยเด็กตอนกลาง ตามที่ Havighurst (อ้างถึงใน พรหม, 2538 : 123-125) ได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการไว้ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งถึงวัยรุ่น เพื่อครูจะได้ทราบว่าตนเองควรมีบทบาทเช่นไร เพื่อช่วยให้เด็กบรรลุงานนั้น ๆ แนวคิดของ Havighurst ที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเรียกว่า งานประจำวัย มีดังนี้

1) เรียนรู้ที่จะใช้ทักษะทางด้านร่างกายในการเล่น เนื่องจากเด็กวัยนี้เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ดังนั้น เด็กจำเป็นจะต้องมีทักษะในการเล่น ถ้าครูพบว่าเด็กบางคนขาดทักษะในการเล่น ครูจะต้องมีการกระตุ้นให้กำลังใจและจะต้องสอน

2) สร้างเจตคติต่อตนเองในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิต ครูควรจะเน้นให้เด็กเห็นความสำคัญของการรักษาความสะอาด รู้จักแปรงฟันหลังจากรับประทานอาหารแล้วทุกครั้ง

3) เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับเพื่อนรุ่นเดียวกัน ถ้าครูพบว่านักเรียนบางคนชอบมีเรื่องกับเพื่อน ๆ ให้หาวิธีการอย่างละมุนละม่อม และให้เด็กรู้จักการควบคุม เพื่อขัดพฤติกรรมขัดแย้งต่าง ๆ นอกจากนั้นจะต้องหาทางช่วยเหลือเด็กที่เหนียวอายให้กล้าเล่นกับเพื่อน ๆ

4) เรียนรู้บทบาทที่เหมาะสมของเพศหญิงและเพศชาย พยายามหลีกเลี่ยงการให้เด็กรับรู้บทบาทว่าผู้หญิงคือยกว่าผู้ชาย ผู้ชายจะต้องเป็นฝ่ายนำ ส่วนผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายตาม แต่ควรพยายามชี้ให้เด็กเห็นตรงตามสภาพความเป็นจริงว่า ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างก็มีความสามารถ

ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เหมือน ๆ กัน ในขณะที่เดียวกันพยายามให้เด็กเห็นถึงธรรมชาติของสัมพันธภาพระหว่างหญิงกับชาย เช่น สัมพันธภาพระหว่างพ่อ-แม่ สามิ-ภรรยา เป็นต้น

5) พัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน เขียน และคำนวณ ถ้าครูพบว่าเด็กบางคนขาดทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นจะต้องหาทางช่วยเหลืออย่างรีบด่วน มิเช่นนั้นจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในชั้นสูงต่อไป

6) พัฒนาความคิดรวบยอดที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน เด็กวัยนี้จะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากวัยอนุบาลมาก ครูควรหาสิ่งของต่าง ๆ ให้และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์กับสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งต้องมีความอดทนที่จะคอยตอบคำถาม และข้อข้องใจต่าง ๆ ของเด็ก

7) พัฒนาเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยาและค่านิยม ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้วิเคราะห์เกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเอง แทนที่ครูจะเป็นผู้บอกหรือเป็นผู้ตัดสินว่าอะไรผิดอะไรถูก

8) สามารถพึ่งพาตนเองได้ ครูควรมีการกระตุ้นและเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจเกี่ยวกับงานประจำของชั้นเรียน ตลอดจนเลือกหัวข้อเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กระตุ้นให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองในการเรียน

9) พัฒนาเจตคติต่อกลุ่มสังคม และต่อสถาบันต่าง ๆ กระตุ้นให้เด็กรู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น อธิบายให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

และได้ทำการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (อ้างถึงใน พรรณี, 2538 : 129-269) ได้กล่าวถึงนักเรียนในวัยนี้ว่า

- 1) การใช้ภาษาเริ่มคำนึงความคิดของผู้อื่น (socialized speed)
- 2) มีความคิดอย่างมีเหตุผล เริ่มรู้จักคิดถึงสาเหตุ และผลที่ตามมา
- 3) ความคิดเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรม มีลักษณะเป็นจริงเป็นจัง (realism)
- 4) มีพัฒนาเกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ และการแก้ปัญหาได้
- 5) มีความสามารถในการรวมกระบวนการเข้าเป็นระบบได้ ซึ่งนำมาเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงได้

6) มีความสามารถปรับความเข้าใจให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ หรือการเปลี่ยนความคิดให้สอดคล้องกับสิ่งใหม่

7) มีความสามารถสร้างภาพความคิดในใจขึ้นได้ รวมถึงการเรียงลำดับ

8) มีความสามารถจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ เป็นพวก การตั้งเกณฑ์

9) มีสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

ด้วยพัฒนาการของนักเรียนในวัยที่กล่าวมานี้ จึงได้นำมาเป็นหลักในการจัดตั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อที่จะพัฒนาส่งเสริมเกี่ยวกับทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ได้แก่

1.1 ลักษณะนิสัยที่ควรสร้าง ซึ่งตามหลักของระเบียบการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ใช้คำว่า “พฤติกรรมเฉพาะวิชา” ได้แก่

1) ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การสร้างระเบียบของวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม ความรับผิดชอบต่อส่วนตัว และส่วนรวม ตลอดจนสังคม การตรงต่อเวลา ความสม่ำเสมอ มีความพร้อม และความสามัคคี

2) ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อตกลง ตามกฎกติกา สามารถแสดงออกทางด้านความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เป็นผู้มีการยาท ในฐานะผู้แข่งขันและผู้ดู มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นเล่น หรือแข่งขันบนพื้นฐานของความสนุกสนาน เป็นต้น

3) ความกล้าหาญมั่นใจ หมายถึง การกล้าตัดสินใจ ความกระตือรือร้น การเป็นผู้นำผู้ตาม การแก้ปัญหา รู้จักเลือกการเล่นที่ปลอดภัย เป็นต้น

1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนทักษะกีฬาต่าง ๆ ได้แก่

1) มีความรู้ และปฏิบัติทักษะกีฬาประเภทบุคคล และประเภททีม

2) มีความสามารถในการปฏิบัติท่ากายบริหารได้

3) มีความคล่องตัว

4) มีความสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

- 5) มีความแข็งแรง
- 6) มีความอ่อนตัว
- 7) มีความเร็ว และการตอบสนองทิศทาง
- 8) มีความทนทาน
- 9) มีการทรงตัว

2. ด้านการจัดเนื้อหา หลักสูตรมีความเด่นชัด คือ

2.1 ความต่อเนื่องของหลักสูตร ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 การจัดแบ่งหมวดหมู่ของทักษะ มีความชัดเจน ดังนี้

- 1) ทักษะกรีฑา
- 2) ทักษะฟุตบอล
- 3) ทักษะแฮนด์บอล
- 4) ทักษะกีฬาประกอบอุปกรณ์ (เทเบิลเทนนิส)

ทักษะดังกล่าวมีคุณค่าต่อการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ของนักเรียน พอจะแยกให้เห็นโดยสังเขป

ทักษะกรีฑา เป็นทักษะที่เสริมสร้างพละนาบยให้แข็งแรง กล้ามเนื้อ และข้อต่อต่าง ๆ ได้รับการพัฒนา จึงช่วยให้เกิดความทนทาน นักเรียนมีโอกาสฝึก และสามารถแยกแยะโอกาสในการใช้ความเร็ว และความทนทานได้ สร้างความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อแขน ขา และข้อต่อ นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้ฝึกการทุ่ม การขว้าง การกระโดด เรียนรู้การออกแรง และถ่ายแรงได้ถูกต้องอีกด้วย

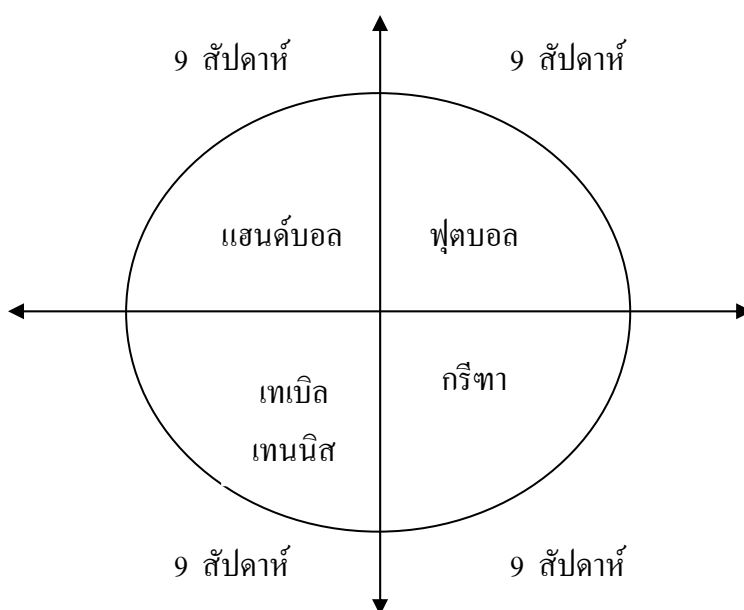
ทักษะกีฬาประกอบอุปกรณ์ เป็นทักษะผสมผสานหลากหลาย โดยใช้อุปกรณ์ประกอบการออกกำลัง โดยเน้นเรื่องของทีมเป็นหลัก นักเรียนสามารถใช้โอกาสนี้ทำให้เกิดสังคม

เกิดปฏิบัติสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสร้างสรรค์ความคิดและถ่ายทอดออกมาเป็นการกระทำได้รับการฝึกทุก ๆ ด้าน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของอวัยวะส่วนต่าง ๆ กล้ามเนื้อเล็กและใหญ่ รวมทั้งสายตา ทำให้มีการทรงตัว มีความทนทาน มีความอดทน มีความคล่องแคล่วว่องไว มีความเร็ว และการตอบสนองของทิศทาง เช่น การเรียนเรื่อง เทเบิลเทนนิส แบดมินตัน ฟุตบอล แฮร์บอล วอลเลย์บอล เป็นต้น ซึ่งเป็นการใช้ความคิดผสมผสานกับทักษะในการสร้างสรรค์การเล่น และการแก้ปัญหา เรียนรู้การปฏิบัติตามกฎ กติกา หน้าที่ รู้จักการให้อภัย ทำให้สนุกสนาน

2.3 ด้านการกำหนดเวลาในการสอน มีข้อกำหนดดังนี้

1) กำหนดให้จัดเวลาเรียนระดับชั้น ครั้งละ 1 ชั่วโมงติดต่อกัน และสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2) ในแต่ละปีการศึกษา กำหนดเรียนกิจกรรมละ 9 สัปดาห์ ดังภาพ

3) กำหนดให้ใช้เวลาสำหรับกิจกรรมปฐมนิเทศ 1 ครั้ง

4) กำหนดให้มีกิจกรรมการแข่งขันทั้งระดับ 1 ครั้ง

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรพลศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) นั้น แม้จะเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นเองแต่ก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ

แนวทางการศึกษาของชาติ และทฤษฎีพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละวัย จึงทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังจะเห็นได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 3 กับหลักสูตร การวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตรงจิตรวิทยาคาร)

สาระที่ 3 : การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	หลักสูตรการวัดและประเมินผลวิชา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	พลศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6
สาระที่ 3	โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตรงจิตรวิทยาคาร)

มาตรฐาน พ 3.1 : เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางกาย	การจัดแบ่งหมวดหมู่ของทักษะมีความชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 4 ทักษะ คือ
การเล่นเกมและกีฬา	- ทักษะกรีฑา
	- ทักษะฟุตบอล
	- ทักษะแฮนด์บอล
	- ทักษะกีฬา (เทเบิลเทนนิส)
	รวมถึงกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพ
	และกิจกรรมการแข่งขัน

มาตรฐาน พ 3.2 : รักการออกกำลังกาย	เป็นหลักสูตรที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่
การเล่นเกมและการเล่นกีฬาปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา	ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6
มีจิตวิญญาณในการแข่งขันและชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา	มีพฤติกรรมเฉพาะวิชาพลศึกษา 3 ด้าน คือ
	- ความมีระเบียบวินัย
	- ความมีน้ำใจนักกีฬา
	- ความกล้าหาญ

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรพลศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาการ) มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 3

นอกจากนั้น หลักสูตรยังมีความโดดเด่นในด้านความต่อเนื่องของเนื้อหาหลักสูตรในทุก ระดับ และมีการจัดแบ่งหมวดหมู่ของทักษะที่ชัดเจน หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนค้นพบตนเองได้ ง่าย และรวดเร็วขึ้น ไม่ซ้ำซากกับเนื้อหาของกิจกรรม เป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจ และเต็มใจ ที่จะปฏิบัติกิจกรรม เมื่อปฏิบัติบ่อย ๆ ก็จะเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Bloom (อ้างถึงใน อารี, 2534 : 86) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดการเรียนรู้ว่า เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้จะเกิดการ เปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (cognitive domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทักษะคติ ค่านิยม (effective domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความ สนใจ

3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (psychomotor domain) หมายถึง การที่ บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความ สนใจแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ เป็นต้น

อีกทั้งยังมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะนิสัยที่ควรสร้างในด้าน ความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และความกล้าหาญ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีและเป็นที่ ต้องการของสังคม อันจะเป็นการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอีกทางหนึ่งต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลสรุป ได้ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

ถนอมวงศ์ กลิ่นจันทร์หอม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แบบทดสอบประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ คือ ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย ความกล้าหาญ การรู้แพ้รู้ชนะรู้ภัย ความอดทน ความสามัคคี และความรับผิดชอบ รวมทั้งหมด 40 ข้อ หาความเชื่อถือได้ โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach หาค่าอำนาจจำแนก โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และกลุ่มนักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ โดยใช้ t-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และสร้างเกณฑ์ปกติการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจนักกีฬาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.9282 2) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 3 คุณลักษณะ คือ ความอดทน ความสามัคคี และความรับผิดชอบ

ประสานศรี วงศ์สวัสดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การอบรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต นักเรียนในโรงเรียนคาทอลิก ระดับมัธยมศึกษา สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ 2) เพื่อศึกษาระดับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการอบรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจริยธรรมในโรงเรียนคาทอลิก ระดับมัธยมศึกษา สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการดำเนินการอบรมจริยธรรม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นครูผู้สอนจริยธรรมในโรงเรียนคาทอลิก ระดับมัธยมศึกษา สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 229 คน จาก 33 โรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการอบรมจริยธรรมในโรงเรียนคาทอลิก ระดับมัธยมศึกษา สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับปัญหาและอุปสรรคในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

และเมื่อแยกพิจารณาระดับปัญหาและอุปสรรค โดยเรียงลำดับปัญหาและอุปสรรคทั้ง 7 ด้าน จาก ปัญหาและอุปสรรคระดับมากที่สุดไปหาระดับน้อยที่สุดของระดับปานกลาง ได้ดังนี้คือ ด้าน บุคลากร ด้านการสนับสนุน ด้านสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ ด้านการประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการวางแผน

งานวิจัยต่างประเทศ

Barlatt (2000 : 1757) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตใจ และกระบวนการสอน : การสำรวจของสถานการณ์ที่บีบบังคับทางจริยธรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้ โปรแกรมการพัฒนาจิตใจ ทางด้านการศึกษาถูกสร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักศึกษา และยังเป็นการพัฒนาในแต่ละบุคคล ดังนั้น ในการสำรวจจึงทำการศึกษาจากนักศึกษา 464 คน จากหลักสูตร 2 ปี และ 4 ปี 1 ใน 10 คน นั้น ขาดทักษะในด้านภาษาอังกฤษ และ 1 ใน 4 ขาดประสิทธิภาพทางด้านคณิตศาสตร์ โปรแกรมการพัฒนาจิตใจทางด้านการศึกษานี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติของผู้สอนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

จุดประสงค์ของการศึกษา คือ การค้นหาชนิดและความถี่ของปัญหาที่เกิดขึ้นกับชั้นเรียนที่ พัฒนาจิตใจทางการศึกษาของผู้สอน และกระบวนการสอนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่บีบบังคับทาง จริยธรรม ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นการตรวจหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ที่บีบบังคับทาง จริยธรรม ในงานวิจัยนี้เครื่องมือที่ใช้ถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นแบบสอบถามสำหรับครู 214 คน ใน 4 วิทยาลัยตอนใต้ของรัฐ New Jersey มีผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 40.2

ผลการวิจัยชี้ว่า การเกิดจริยธรรมในสถานการณ์ที่คับขัน ได้แก่ เนื้อหาวิชาการที่ไม่เป็น จริง กฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมา การให้ความสำคัญกับคะแนน ร้อยละ 26.8 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม รายงานว่า ไม่เคยมีประสบการณ์ในสถานการณ์ที่บีบบังคับทางจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้อยละ 67 ของกลุ่มตัวอย่างตอบว่า มีประสบการณ์ในสถานการณ์ที่บีบบังคับทางจริยธรรมนั้นไม่เคย ได้รับการฝึกตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติในสถานการณ์ที่บีบบังคับทางจริยธรรม ดังนั้นจึงมี นัยสำคัญระหว่างเพศ และประเภทของจริยธรรม อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ถูกจำกัดอยู่ในกลุ่ม ตัวอย่างขนาดเล็ก

Tan และ Chua (2000 : 259-277) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาจริยธรรมการจัดเก็บ ภาษีในสถาบันการศึกษา ประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อสนับสนุนความมั่นใจของส่วนรวมนั้นธุรกิจเข้า มามีบทบาทในการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยสอดคล้องกับศีลธรรม เพื่อปรับให้มีกฎเกณฑ์ทาง

จริยธรรมในลักษณะของความประพฤติของสมาชิก ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า การเตรียมการทางด้านการศึกษานักธุรกิจ เป็นจุดที่ดำเนินการได้ประสบความสำเร็จมากที่สุด เช่นนโยบายต่าง ๆ ดังนั้นการจัดเก็บภาษีเป็นสิ่งที่สามารถมีผลสะท้อนที่ดีในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นการเกี่ยวข้องโดยตรงที่วิชาการจัดเก็บภาษีนั่น จะบรรจุเนื้อหาของจริยธรรมเข้าไปเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้มีหลักจริยธรรม จุดประสงค์การศึกษานี้เพื่อให้แน่ชัดว่า มีการสอนจริยธรรมในหลักสูตรการจัดเก็บภาษีในประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งดูเหมือนว่าเนื้อหาวิชาจริยธรรมในช่วงเวลานี้ได้เข้าไปครอบคลุมในทุกวิชา การสอนและการวัดผลถูกคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่จะตามมา ผลของการทำวิจัยชี้ว่า มีข้อจำกัดในหลักสูตรนี้ คือ วิชานี้มีข้อบกพร่องมากมาย

Gordon และ Sork (2001 : 202-216) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมและหลักเกณฑ์ทางด้านจริยธรรม โดยมุ่งหมายในระบบการเรียนการสอนระดับผู้ใหญ่ในประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกา ซึ่งสรุปได้ว่าผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย (University of British Columbia) เป็นไปในทางบวกที่สนับสนุนจริยธรรม และในการศึกษาของมหาวิทยาลัยอินเดียนนา (Indiana State University) ทักษะนิสัยทางด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น สภาพสังคมทั่ว ๆ ไป ผลจากการศึกษาเป็นประโยชน์ที่สำคัญมากในชีวิต และเป็นประสบการณ์ที่ดีของการใช้จริยธรรม

ในการศึกษาของทั้ง 2 มหาวิทยาลัยนั้น ทำโดยการยกตัวอย่างสถานการณ์โดยมีจริยธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือสถานการณ์ที่บีบบังคับ ผลการวิจัยนี้พบว่า การดำรงอยู่ของจิตใจที่ไม่ปกติและปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้สอนต้องเผชิญ ผู้เข้าร่วมการวิจัยมากกว่าครึ่งหนึ่งในมหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย อ้างถึงสถานการณ์จริยธรรมจากการฝึก ทั้ง ๆ ที่ผลสะท้อนเป็นสิ่งที่น่าประหลาดใจมากและการตัดสินใจเป็นสิ่งที่ยากลำบากมาก

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า ได้มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการวิจัยในทุก ๆ ระดับ และทุก ๆ สาขา ตั้งแต่ในระดับเยาวชนจนถึงผู้สูงอายุ จึงทำให้เห็นได้ว่า เรื่องของคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก และจากผลของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้านั้น การจัดการศึกษานั้นจะช่วยทำให้ผู้เรียนมีเจตคติและพฤติกรรมในด้านคุณธรรม จริยธรรม ดีขึ้น ซึ่งผลของการจัดการศึกษาอบรมนั้นไม่ได้ส่งผลดีเฉพาะกับตัวผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกับบุคคลอื่นที่อยู่ใกล้กันนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลโดยรวมในการที่จะช่วยให้สังคมนั้น ๆ มีการพัฒนาทางด้านจิตใจขึ้น อันจะเป็นผลสืบเนื่องไปถึงประเทศชาติต่อไปในการช่วย

แก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในประเทศให้ดีขึ้น เพราะเมื่อพัฒนาคนในชาติให้เป็นคนดีได้แล้ว การพัฒนาเรื่องอื่น ๆ ก็เป็นเรื่องง่าย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) อายุ 10-11 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548-2549 จำนวนทั้งสิ้น 260 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) อายุ 10-11 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548-2549 จำนวน 37 คน โดยแยกเป็นนักเรียนชาย 6 คน นักเรียนหญิง 21 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการทดลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ แผนการสอนวิชาพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 แบบสรุปความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (ใบงาน) และแบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

1. แผนการสอนวิชาพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2548-2549 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ประกอบด้วยสาระ 5 สาระ ดังนี้

สาระที่ 1 : การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 : ชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 3 : การเคลื่อนไหวร่างกาย การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

สาระที่ 4 : การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

สาระที่ 5 : ความปลอดภัยในชีวิต

สาระที่ 1 : การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 : เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโต และการพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 : ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 : เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำรงชีวิต

สาระที่ 3 : การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 : เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 : รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 : การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 : เห็นคุณค่า และทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 : ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 : ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาโครงการสอนระยะยาวหลักสูตรวิชาพลศึกษา โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรง-จิตรวิทยาคาร) และทำการวิเคราะห์กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม โดยจำแนกเนื้อหา ดังนี้

ตารางที่ 4 การจำแนกเนื้อหาการเรียนวิชาพลศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2548-2549 โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)

สัปดาห์ ที่	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรม	ประเภทของ กิจกรรม	เนื้อหา	การเก็บรวบรวม ข้อมูล
1 (ภาคเรียน ที่ 1)	1	ปฐมนิเทศ	-	- ข้อตกลงในชั้นเรียน - ระเบียบวินัยข้อบังคับในการเรียน - การวัดและประเมินผล - ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ - ความมีน้ำใจ และเอื้ออาทรในชั้นเรียน	- ทดสอบระดับความรู้และควมมีคุณธรรม - จริยธรรม และค่านิยมก่อน การเรียนด้วยแบบทดสอบ - หลังเรียนสัปดาห์ที่ 1 ให้นักเรียนเขียนใบงาน
2-10	9	ทดสอบสมรรถภาพ วิ่ง 1,000 เมตร ทักษะกรีฑา	บุคคล	- การทดสอบสมรรถภาพวิ่ง 1,000 เมตร - ประโยชน์และความสำคัญของการทดสอบสมรรถภาพ - การออกวิ่ง - การเข้าเส้นชัย - วิ่ง 100 เมตร - วิ่ง 200 เมตร - วิ่งผลัด 4x50 เมตร - วิ่งผลัด 4x100 เมตร - ทดสอบทักษะกรีฑา	- หลังการเรียนสัปดาห์ที่ 9 ให้นักเรียนเขียนใบงาน
1-19	9	ทักษะกีฬา ฟุตบอล	ทีม	- การสร้างความคุ้นเคยกับลูกฟุตบอล - ทักษะการยืน การเคลื่อนที่ - การยิงประตู	- หลังการเรียนสัปดาห์ที่ 18 ให้นักเรียนเขียนใบงาน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สัปดาห์ ที่	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรม	ประเภทของ กิจกรรม	เนื้อหา	การเก็บรวบรวม ข้อมูล
ภาคเรียนที่ 2 1-9	9	ทักษะแสนด์บอล	ทีม	- การเล่นเป็นทีม - ทดสอบทักษะการเล่นฟุตบอล - การส่งลูกด้วยข้างเท้าด้านใน - การส่งลูกหลังเท้า - การเลี้ยงลูก - การพีกลูก	
				- การสร้างความคุ้นเคยกับลูกแสนด์บอล - การรับ-ส่ง ลูกบอล - การเลี้ยงลูกบอล - การยิงประตู - การเล่นทีม - กติกาการเล่น และการแข่งขัน - ทดสอบทักษะกีฬาแสนด์บอล	- หลังการเรียนสัปดาห์ที่ 9 - ให้นักเรียนเขียนใบงาน
10-17	8	ทักษะเทเบิลเทนนิส	บุคคล	- การสร้างความพร้อมในการตีลูก - การตีลูกหน้ามือ - การตีลูกหลังมือ - ทักษะการตีลูกตบและรับลูกตบด้วยหลังมือ - การตีลูกหยอด - ทักษะการเล่นประเภทเดี่ยว - ทักษะการเล่นประเภทคู่ - การแข่งขัน	- หลังการเรียนสัปดาห์ที่ 17 - ให้นักเรียนเขียนใบงาน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรม	ประเภทของ กิจกรรม	เนื้อหา	การเก็บรวบรวม ข้อมูล
18	2	ทดสอบสมรรถภาพ วิ่ง 1,000 เมตร และกิจกรรมการ แข่งขัน	บุคคล	- การทดสอบทักษะ กรีฑา - การทดสอบ สมรรถภาพ วิ่ง 1,000 เมตร - ประโยชน์และความ สำคัญของการ ทดสอบสมรรถภาพ - การแข่งขันกรีฑา ประเภทคู่ทั้งคู่เดี่ยว และผลัด	- หลังการเรียนรู้ ลำดับที่ 18 ให้ นักเรียนเขียน ใบงาน - ทดสอบระดับ ความรู้และความมี คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมหลังการ เรียนรู้ด้วย แบบทดสอบ

1.2 สร้างแผนการสอนวิชาพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 18 แผน โดยครอบคลุมเนื้อหา สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 แล้วนำเสนอประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมาย

1.3 นำแผนการสอนวิชาพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (face validity)

1.4 นำแผนการสอนวิชาพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2548-2549 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการสอน และเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสรุปความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (ใบงาน) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกและเจตคติ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม หลังจากที่นักเรียนได้เรียนเนื้อหาของกิจกรรมทุก ๆ 1 กิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 5 แผนการทดสอบโดยใช้แบบสรุปความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

สัปดาห์ที่	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรม	จำนวนใบงาน
1	1	- ปฐมนิเทศ	1
2-10	9	- ทดสอบสมรรถภาพ วิ่ง 1,000 ม., ทักษะกรีฑา	1
11-19	9	- ทักษะกีฬาฟุตบอล	1
1-9	9	- ทักษะแฮนด์บอล	1
1-9	8	- ทักษะเทเบิลเทนนิส	1
36	1	- ทดสอบสมรรถภาพ วิ่ง 1,000 ม., - กิจกรรมการแข่งขัน	1
รวม			6

ขั้นตอนการสร้างแบบสรุปความรู้ มีดังนี้

2.1 ศึกษา ทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบสรุปความรู้ แล้วนำเสนอประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมตรงตามจุดหมาย

2.3 นำแบบสรุปความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (face validity)

2.4 นำแบบสรุปความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ซึ่งจะใช้ทดสอบความรู้ ทักษะ ทักษะทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เปรียบเทียบก่อนและหลังการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2544 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษา ทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม แล้วเสนอประธาน และคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมตรงตามจุดหมาย

3.3 นำแบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ผ่านการตรวจสอบจากประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

3.4 นำแบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลอง ดังนี้

กลุ่ม	สัปดาห์																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
A	O ₁ T ₁			T ₂			T ₃			T ₄			T ₅			T ₆ O ₂		
Treatment																		

A = นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

O₁ = การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อนการเรียนการสอนในสัปดาห์ที่ 1

O₂ = การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อนการเรียนการสอนในสัปดาห์ที่ 18

T₁ = การให้นักเรียนได้เขียนใบงาน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ในสัปดาห์ที่ 1

T₂ = การให้นักเรียนได้เขียนใบงาน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ในสัปดาห์ที่ 5

T₃ = การให้นักเรียนได้เขียนใบงาน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ในสัปดาห์ที่ 9

T₄ = การให้นักเรียนได้เขียนใบงาน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ในสัปดาห์ที่ 13

T₅ = การให้นักเรียนได้เขียนใบงาน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ในสัปดาห์ที่ 17

T₆ = การให้นักเรียนได้เขียนใบงาน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ในสัปดาห์ที่ 18

Treatment = การดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่ได้สร้างขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ แผนการสอน ใบงาน และแบบทดสอบความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนและการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ใช้แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ทดสอบก่อนการเรียนการสอน (pretest) ในสัปดาห์ที่ 1

2.2 ดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่ได้สร้างขึ้นระยะ 18 สัปดาห์

2.3 ใช้ใบงานที่ได้จัดเตรียมไว้ให้นักเรียนเขียนหลังการเรียนการสอนในสัปดาห์ที่ 1, 5, 9, 13, 17 และ 18 จำนวน 6 ครั้ง

2.4 ใช้แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ทดสอบหลังการเรียนการสอน (posttest) ในสัปดาห์ที่ 18 ด้วยแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับการทดสอบครั้งแรก

4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์เพื่อนำมาใช้ในการสรุปผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แสดงค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (X) — ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. ทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบค่า “เอฟ” (f-test)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยการทดสอบค่า “ที” (t-test for independent sample) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน จึงใช้สถิติ Separated variance t-test
4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยการทดสอบค่า “ที” (t-test for dependent sample) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติ Match paired t-test

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ในการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการสอนพลศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) โดยนำคะแนนการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อนและหลังการเรียน และใบงานที่นักเรียนได้เขียนความรู้ ทักษะคิด ในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม หลังจากทีนักเรียนได้เรียนเนื้อหาของกิจกรรมทุก ๆ 1 กิจกรรม มาหา ค่าร้อยละ และเปรียบเทียบแยกตามเพศในแต่ละกิจกรรม แล้วนำเสนอในรูปตาราง ความเรียง และกราฟตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 6 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ชาย	16	46.2
2. หญิง	21	53.8
รวม	39	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 37 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 16 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 นักเรียนหญิง 21 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อนเรียนวิชาพลศึกษา
ภาคปลาย ปีการศึกษา 2544

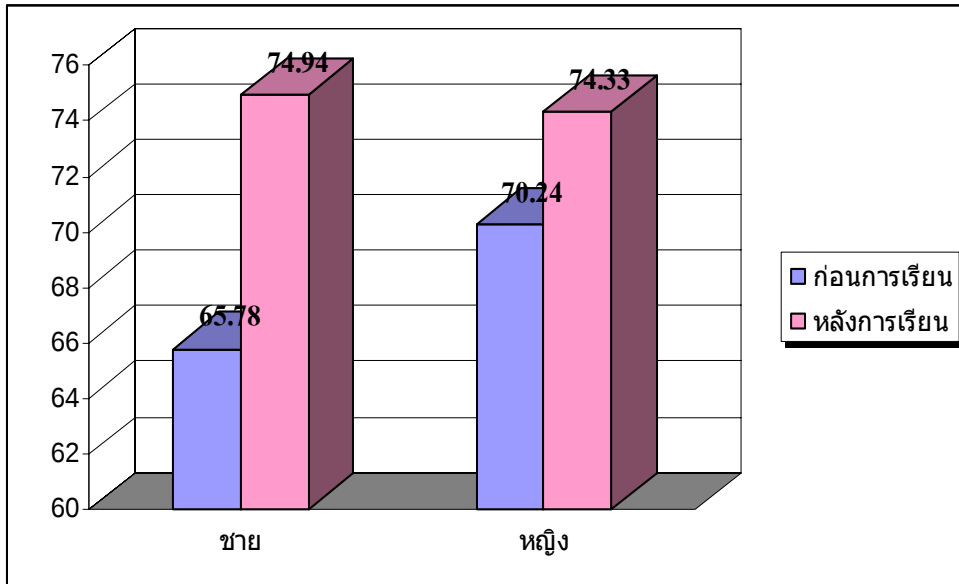
กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D.
1. ชาย	65.78	10.52
2. หญิง	70.24	6.29
รวม	68.18	8.69

จากตารางที่ 7 แสดงการทดสอบแบบทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมก่อนการเรียนวิชาพลศึกษา โดยนักเรียนชายมีค่าเฉลี่ย 65.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.52 นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ย 70.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.29 และค่าเฉลี่ยรวม 68.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.69

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม หลังเรียนวิชาพลศึกษา
ปีการศึกษา 2548-2549

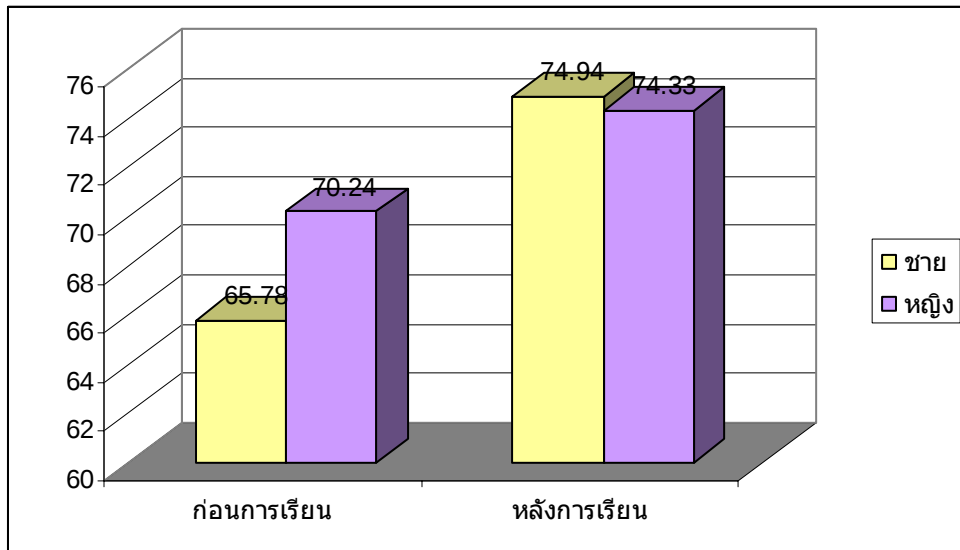
กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D.
1. ชาย	74.94	3.13
2. หญิง	74.33	3.72
รวม	74.62	3.43

จากตารางที่ 8 แสดงการทดสอบแบบทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมหลังการเรียนวิชาพลศึกษา โดยนักเรียนชายมีค่าเฉลี่ย 74.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.13 นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ย 74.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.72 และค่าเฉลี่ยรวม 74.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.43

ภาพที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
เปรียบเทียบก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยจำแนกตามเพศ

จากภาพที่ 1 แสดงกราฟแท่งค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
ก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้านคุณธรรม
จริยธรรม และค่านิยมหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

ภาพที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
โดยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงก่อนและหลังการเรียนรู้

จากภาพที่ 2 แสดงกราฟแท่งค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อนการเรียนรู้แตกต่างกันโดยนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่านักเรียนชาย หลังการเรียนรู้ นักเรียนชายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่านักเรียนหญิง

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนชาย ก่อนและหลังการเรียนรู้

ระยะเวลา	นักเรียนชาย				
	$\bar{X}$	S.D.	n	t	p
ก่อนการเรียนรู้	65.78	10.52	18	3.82*	0.00
หลังการเรียนรู้	74.94	3.13			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผลคะแนนของการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนชายก่อนและหลังการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนหญิง ก่อนและหลังการเรียนรู้

ระยะเวลา	นักเรียนหญิง				
	$\bar{X}$	S.D.	n	t	p
ก่อนการเรียนรู้	70.24	6.29	21	2.74*	0.01
หลังการเรียนรู้	74.33	3.72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ผลคะแนนของการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนหญิงก่อนและหลังการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ก่อนการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ชาย	18	65.78	10.52	1.57	0.12
หญิง	21	70.24	6.29		

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ผลคะแนนของการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงก่อนการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง หลังการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ชาย	18	74.94	3.13	0.55	0.57
หญิง	21	74.33	3.72		

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ผลคะแนนของการทดสอบด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงหลังการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมปฐมนิเทศและการทดสอบสมรรถภาพ

กลุ่มตัวอย่าง	ความมีระเบียบวินัย		ความมีน้ำใจนักกีฬา		ความกล้าหาญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	7	14.58	10	20.83	4	8.33
หญิง	14	29.17	9	18.75	4	8.33

จากตารางที่ 13 แสดงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหาในใบงานกิจกรรมการปฐมนิเทศและการทดสอบสมรรถภาพแยกตามเพศ โดยนักเรียนชายให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.58 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 และด้านความกล้าหาญ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ส่วนนักเรียนหญิงให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 14 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และด้านความกล้าหาญ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

ตารางที่ 14 ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมว่ายน้ำ

กลุ่มตัวอย่าง	ความมีระเบียบวินัย		ความมีน้ำใจนักกีฬา		ความกล้าหาญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	13	25.00	9	17.31	2	3.85
หญิง	11	21.15	9	17.31	8	15.39

จากตารางที่ 14 แสดงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหาในใบงานกิจกรรมว่ายน้ำแยกตามเพศ โดยนักเรียนชายให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.31 และด้านความกล้าหาญ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ส่วนนักเรียนหญิงให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.15 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.31 และด้านความกล้าหาญ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.39

ตารางที่ 15 ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมทักษะกีฬา
(วอลเลย์บอล)

กลุ่มตัวอย่าง	ความมีระเบียบวินัย		ความมีน้ำใจนักกีฬา		ความกล้าหาญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	3	10.00	8	26.67	1	3.33
หญิง	10	33.33	7	23.33	1	3.33

จากตารางที่ 15 แสดงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหาในใบงานกิจกรรมทักษะกีฬาวอลเลย์บอล แยกตามเพศ โดยนักเรียนชายให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และด้านความกล้าหาญ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ส่วนนักเรียนหญิงให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และด้านความกล้าหาญ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตารางที่ 16 ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมยืดหยุ่น

กลุ่มตัวอย่าง	ความมีระเบียบวินัย		ความมีน้ำใจนักกีฬา		ความกล้าหาญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	7	18.42	5	13.16	0	0.00
หญิง	13	34.21	11	28.95	2	5.26

จากตารางที่ 16 แสดงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหาในใบงานกิจกรรมยืดหยุ่น แยกตามเพศ โดยนักเรียนชายให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 18.42 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.16 และด้านความกล้าหาญ 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ส่วนนักเรียนหญิงให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 11 คน คิดเป็นร้อยละ 28.95 และด้านความกล้าหาญ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26

ตารางที่ 17 ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมกรีฑา

กลุ่มตัวอย่าง	ความมีระเบียบวินัย		ความมีน้ำใจนักกีฬา		ความกล้าหาญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	9	16.07	10	17.86	3	5.36
หญิง	17	30.36	15	26.79	2	3.57

จากตารางที่ 17 แสดงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหาในใบงานกิจกรรมกรีฑา แยกตามเพศ โดยนักเรียนชายให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 16.07 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 10 คน คิดเป็นร้อยละ 17.86 และด้านความกล้าหาญ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.36 ส่วนนักเรียนหญิงให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 17 คน คิดเป็นร้อยละ 30.36 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 15 คน คิดเป็นร้อยละ 26.79 และด้านความกล้าหาญ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57

ตารางที่ 18 ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพและกิจกรรมการแข่งขัน

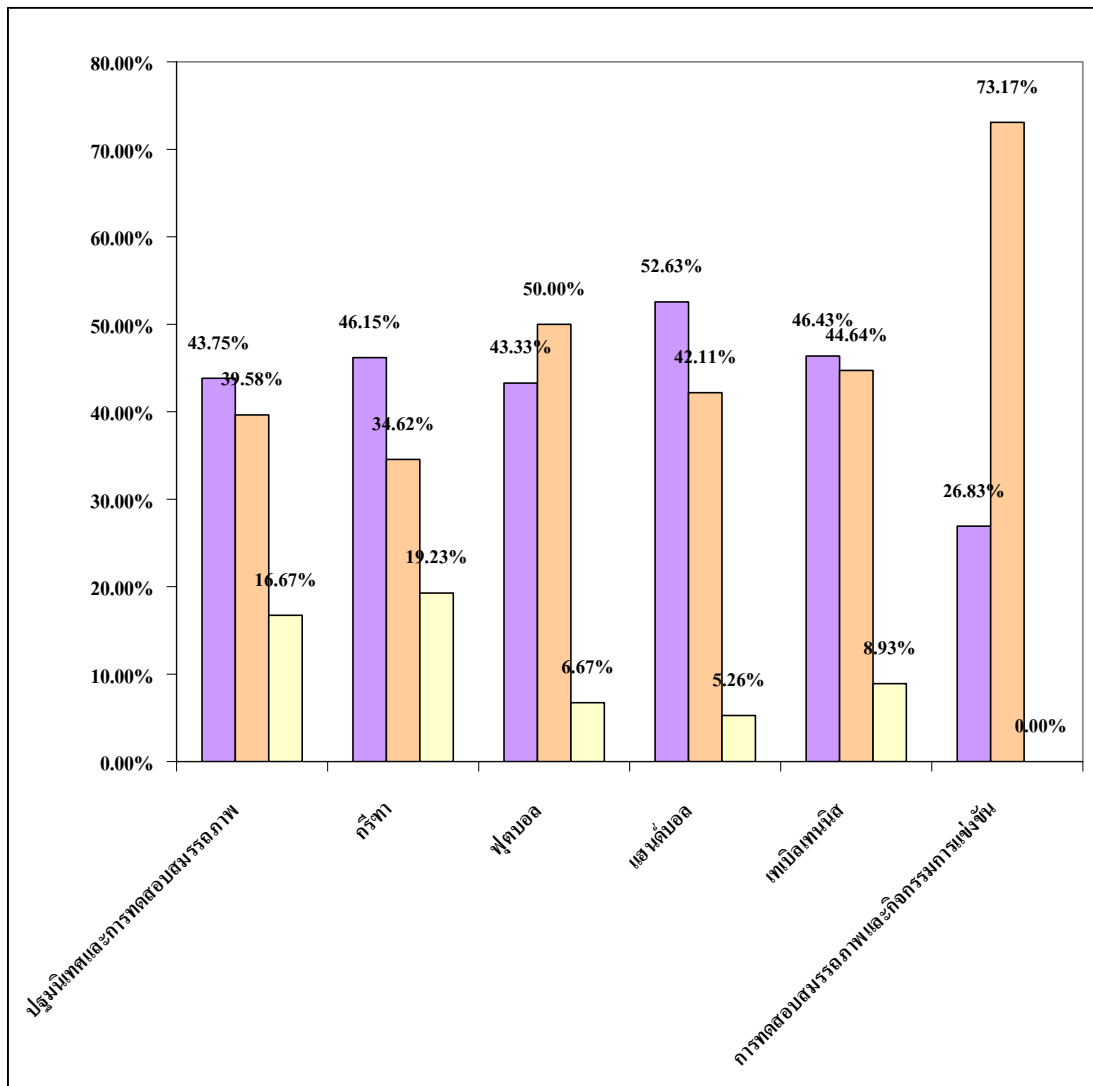
กลุ่มตัวอย่าง	ความมีระเบียบวินัย		ความมีน้ำใจนักกีฬา		ความกล้าหาญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	2	4.88	12	29.27	0	0.00
หญิง	9	21.95	18	43.90	0	0.00

จากตารางที่ 18 แสดงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหาในใบงานกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพ และกิจกรรมการแข่งขัน แยกตามเพศ โดยนักเรียนชายให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 12 คน คิดเป็นร้อยละ 29.27 และด้านความกล้าหาญ 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ส่วนนักเรียนหญิงให้ความถี่ด้านความมีระเบียบวินัย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 21.95 ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา 18 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 และด้านความกล้าหาญ 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

ตารางที่ 19 ร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมเปรียบเทียบทุกกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่าง	ความมีระเบียบวินัย ร้อยละ	ความมีน้ำใจนักกีฬา ร้อยละ	ความกล้าหาญ ร้อยละ
1. ปฐมนิเทศและการทดสอบสมรรถภาพ	43.75	39.58	16.67
2. กรีฑา	46.15	34.62	19.23
3. ทักษะกีฬา (ฟุตบอล)	43.33	50.00	6.67
4. แสนด์บอล	52.63	42.11	5.26
5. เทเบิลเทนนิส	46.43	44.64	8.93
6. การทดสอบ สมรรถภาพและ การแข่งขัน	26.83	73.17	0.00

จากตารางที่ 19 แสดงร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมเปรียบเทียบทุกกิจกรรม กิจกรรมปฐมนิเทศและการทดสอบสมรรถภาพด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 43.75 ความมีน้ำใจนักกีฬาคิดเป็นร้อยละ 39.58 ความกล้าหาญ คิดเป็นร้อยละ 16.67 กิจกรรมว่ายน้ำ ด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 46.15 ความมีน้ำใจนักกีฬา คิดเป็นร้อยละ 34.62 ความกล้าหาญ คิดเป็นร้อยละ 19.23 กิจกรรมทักษะกีฬา (วอลเลย์บอล) ด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 43.33 ความมีน้ำใจนักกีฬา คิดเป็นร้อยละ 50.00 ความกล้าหาญ คิดเป็นร้อยละ 6.67 กิจกรรมยี่ดหุ่่น ด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 52.63 ความมีน้ำใจนักกีฬา คิดเป็นร้อยละ 42.11 ความกล้าหาญ คิดเป็นร้อยละ 5.26 กิจกรรมกรีฑา ด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 46.43 ความมีน้ำใจนักกีฬา คิดเป็นร้อยละ 44.64 ความกล้าหาญ คิดเป็นร้อยละ 8.93 และกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพและกิจกรรมการแข่งขัน ด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 26.83 ความมีน้ำใจนักกีฬา คิดเป็นร้อยละ 73.17 ความกล้าหาญ คิดเป็นร้อยละ 0.00

- ความมีระเบียบวินัย
- ความมีน้ำใจนักกีฬา
- ความกล้าหาญ

ภาพที่ 3 แสดงร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมเปรียบเทียบทุกกิจกรรม

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษาผลการสอนพลศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในด้านความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจนักกีฬา และความกล้าหาญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตรงจิตรวิทยาคาร) โดยใช้ระยะเวลาการเรียนรู้ทั้งสิ้น 18 สัปดาห์ ซึ่งระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนนั้น วัดได้จากคะแนนการทดสอบความรู้ ด้วยแบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย (multiple choice questionnaires) จำนวน 20 ข้อ ข้อละ 4 ตัวเลือก ซึ่งตัวเลือกแต่ละตัวนั้น สอดคล้องกับลำดับขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลเป็นข้อวิจารณ์ ดังนี้

1. ระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงก่อนการเรียนรู้วิชาพลศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบ 65.78 คะแนน นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบ 70.24 คะแนน แสดงให้เห็นว่า ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพื้นฐานของระดับความรู้ และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้ เพราะเพศหญิงมักได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา ผู้ปกครองให้มีความสุภาพ อ่อนน้อม และปฏิบัติตนอยู่ในประเพณีอันดีงามอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (1978 : 4028-A) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินค่าความมีน้ำใจนักกีฬา พบว่า นักเรียนหญิงมีระดับความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่านักเรียนชายและจากการวิจัยของชัยพร วิชาวุธ และคณะ (2531 : 274) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทย : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม พบว่า ในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น นักเรียนหญิงมีระดับความมีระเบียบวินัยสูงกว่านักเรียนชาย

2. ระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายก่อนและหลังการเรียนรู้วิชาพลศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชายมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนการเรียนรู้ 65.78 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน 74.94 คะแนน และในระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนหญิงก่อนและหลังการเรียนรู้วิชาพลศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนการเรียนรู้ 70.24 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบหลังการเรียนรู้ 74.33 คะแนน แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่ได้เรียนรู้วิชาพลศึกษาระยะเวลา 18 สัปดาห์ นักเรียน

ชายและนักเรียนหญิงมีระดับความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมสูงขึ้น ทั้งนี้ เพราะวิชาพลศึกษามีได้พัฒนานักเรียนทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาระดับความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนให้สูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ นิพนธ์ คันทเสรี (2525 : 29) ที่กล่าวว่า จริยธรรมเกิดจากการเรียนรู้และโดยการสั่งสอนอบรมรวมทั้ง Tillman และคณะ (1996 : 8-9) ที่กล่าวว่า พลศึกษาไม่เพียงแต่ตระหนักถึงผลลัพธ์ทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ในการพัฒนาความรู้และเจตคติอีกด้วย นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมาลย์ เกิดรังสี (2536 : 89-90) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติกับการสอนแบบบรรยายที่มีต่อความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจสำนักงานเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร พบว่าการสอนทั้ง 2 แบบ ทำให้นักเรียนมีน้ำใจนักกีฬาส่งขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงหลังการเรียนวิชาพลศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบ 74.94 คะแนน นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบ 74.33 คะแนน แสดงว่าทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพื้นฐานของระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไม่แตกต่างกัน เพราะตลอดการเรียนวิชาพลศึกษาระยะเวลา 18 สัปดาห์ ได้มีการใช้แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเนื้อหาในแผนการสอนจะสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในด้านความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจนักกีฬา และความกล้าหาญตลอดทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน ยกเว้นในกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพ และกิจกรรมการแข่งขันที่ไม่มีด้านความกล้าหาญ ทำให้หลังการเรียนวิชาพลศึกษาระยะเวลา 18 สัปดาห์ ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจึงมีระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kohlberg (1964 อ้างถึงใน ดวงเดือน และเพ็ญแข, 2520 : 17) ที่ได้ศึกษาความแตกต่างในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนและค้นพบสิ่งที่น่าสนใจว่า ในวัยเด็กเล็กและเด็กโตนั้นชายและหญิงไม่แตกต่างกันในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

4. ค่าร้อยละของความถี่ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมเมื่อนำมาเปรียบเทียบทุกกิจกรรม ผลปรากฏว่า คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ด้านความมีระเบียบวินัย มีคะแนนมากเป็นอันดับหนึ่ง ใน 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมปฐมนิเทศและการทดสอบสมรรถภาพ กิจกรรมว่ายน้ำ กิจกรรมยืดหยุ่น และกิจกรรมกรีฑา ด้านความมีน้ำใจนักกีฬา มีคะแนนมากเป็นอันดับหนึ่งใน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมทักษะกีฬา (วอลเลย์บอล) และกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพ และกิจกรรมการแข่งขัน ส่วนด้านความกล้าหาญนั้นนักเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญในระดับมาก

เทียบเท่าคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามแผนการสอนที่ได้สร้างขึ้น โดยแผนการสอนที่ได้สร้างชิ้นนั้น คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ในด้านความมีระเบียบวินัยมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความมีน้ำใจนักกีฬา และความกล้าหาญตามลำดับ และจากผลการวิจัยที่ได้นั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เช่น ในกิจกรรมว่ายน้ำ และกิจกรรมยืดหยุ่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยากในการฝึกหัด ผู้เรียนต้องมีความเอาใจใส่บทเรียนและฝึกฝนเพิ่มเติมอย่างมุ่งมั่นจริงจัง การทำกิจกรรมต้องอาศัยความมีระเบียบวินัยเป็นอย่างมาก ส่วนในกิจกรรมทักษะกีฬา (วอลเลย์บอล) และในกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพและกิจกรรมการแข่งขัน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องมีการแข่งขันกันบ่อยครั้ง เกมการเล่นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันช่วยเหลือกันและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนได้ซึมซับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ในด้านความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ดังที่ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2523 : 20-21) กล่าวว่า “การแข่งขันจะช่วยเสริมสร้างความมีน้ำใจนักกีฬาได้ โดยการเล่นด้วยชั้นเชิงของการกีฬา ไม่พยายามเอาर्डเอาเปรียบซึ่งกันและกัน” และสอดคล้องกับ Purdy (1973 : 168-169) ที่กล่าวว่า หลักสำคัญของความมีน้ำใจนักกีฬาคือการแสดงการยอมรับคู่แข่ง ยอมรับเจ้าหน้าที่และผู้ตัดสิน ควบคุมตนเองได้ในระหว่างการแข่งขัน และยอมรับทักษะการเล่นของเพื่อนร่วมทีม

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หลังการเรียนรู้พลศึกษา ตลอดระยะเวลา 18 สัปดาห์ คุณค่าในตัวกิจกรรมสามารถที่จะพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้ง-ตรงจิตรวิทยาคาร) ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ให้มีระดับความรู้และความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ได้สูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการสอนวิชาพลศึกษากับการพัฒนาคูณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เฟ่งดั่งตรงจิตรวิทยาคาร)
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเป็นผลจากการ สอนวิชาพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางบัว (เฟ่งดั่งตรงจิตรวิทยาคาร)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียน บางบัว (เฟ่งดั่งตรงจิตรวิทยาคาร) อายุ 10-11 ปี ที่กำลังศึกษาปีการศึกษา 2548-2549 จำนวน 37 คน โดยแยกเป็นนักเรียนชาย 16 คน นักเรียนหญิง 21 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบ เฉพาะเจาะจง (purposive random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอนวิชาพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
2. แบบสรุปความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (ใบงาน) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วหา ประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มีความ เชื่อมั่นของแบบทดสอบ (reliability) เท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 20 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	กำหนดเวลา
1. เตรียมความพร้อม	สถานที่ อุปกรณ์ แผนการสอน ใบงาน และแบบทดสอบทาง ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม	
2. ทำการทดสอบก่อนการเรียน	แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	สัปดาห์ที่ 1 ของการเรียน
3. ดำเนินการเรียนการสอน	แผนการสอนวิชาพลศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน บางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)	ระยะเวลา 18 สัปดาห์
4. นักเรียนเขียนสรุปความรู้ ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	แบบสรุปความรู้ทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (ใบงาน)	สัปดาห์ที่ 1 5 9 13 17 และ 18
5. ทำการทดสอบหลังการเรียน	แบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	สัปดาห์ที่ 18 ของการเรียน
6. รวบรวมข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาใช้ ในการสรุปผลการวิจัย	

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบค่า “เอฟ” (f-test)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยการทดสอบค่า “ที” (t-test for independent sample)

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยการทดสอบค่า “ที” (t-test for dependent sample)

ผลการวิจัย

1. ระดับความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ก่อนการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ระดับความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายก่อนและหลังการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ระดับความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ภายหลังการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การวิเคราะห์สาระความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เมื่อนำมาเปรียบเทียบ ทุกกิจกรรม ปรากฏว่า คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ด้านความมีระเบียบวินัย มีคะแนนมากเป็นอันดับหนึ่ง ใน 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมปฐมนิเทศและการทดสอบสมรรถภาพ กิจกรรมกรีฑา กิจกรรมฟุตบอล และกิจกรรมแฮนด์บอล ด้านความมีน้ำใจนักกีฬามีคะแนนมากเป็นอันดับหนึ่งใน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมแฮนด์บอล และกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพ และกิจกรรมการแข่งขัน ส่วนด้านความกล้าหาญนั้นนักเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญในระดับมากเทียบเท่าคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้านอื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสอนวิชาพลศึกษา สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ในด้านความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจนักกีฬา และความกล้าหาญให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ ดังนั้น การสอนพลศึกษาจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนแต่เฉพาะด้านร่างกายเท่านั้น แต่การสอนพลศึกษาควรจะต้องพัฒนาผู้เรียนทางด้านจิตใจ ควบคู่ไปด้วยกันทุกครั้งที่มีการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. จากผลการวิจัยในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า นักเรียนมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg แตกต่างกัน จะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยของการทดสอบแบบทดสอบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยในการทดสอบก่อนการเรียนนั้น นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยของการทดสอบสูงกว่านักเรียนชาย ดังนั้น ผู้สอนทุกคนควรมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพลศึกษาให้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ นอกจากนี้ผู้สอนทุกคนควรคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนด้วย
3. ผู้สอนควรเน้นย้ำกับนักเรียนทุกครั้งที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนพลศึกษาว่าในกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งนั้นมุ่งเน้นที่จะให้นักเรียนได้รับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในด้านใด เพื่อให้นักเรียนเกิดการรับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัย 10-13 ปี ในขั้นกระทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg
4. ถึงแม้จะพบว่าการสอนพลศึกษาสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในด้านความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจนักกีฬา และความกล้าหาญให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ แต่ก็ควรมีการศึกษาและจัดทำแผนการสอน โดยเน้นวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้านอื่น ๆ ด้วย
5. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg กับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมกับนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการสอนวิชาพลศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อหาวิธีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกระดับชั้น โดยผ่านทางกิจกรรมพลศึกษา

2. ควรทำการศึกษาวิจัยการสอนวิชาพลศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในด้านอื่น ๆ และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่านักเรียนมีพัฒนาการในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านใดสูง ด้านใดต่ำ เพื่อที่จะได้หาแนวทางในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ถนอมวงศ์ กลิ่นจันทร์หอม. 2541. การสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจรรยาบรรณด้านความมีน้ำใจ
นักกีฬาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรนาถ กลิ่นชั้น. 2541. การศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับจรรยาบรรณของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรพล อรุณะกลีกร และคณะ. 2543. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ประสานศรี วงศ์สวัสดิ์. 2542. การอบรมจรรยาบรรณเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในโรงเรียน
คาทอลิก ระดับมัธยมศึกษา สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานคร :
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ปยุต ปยุตโต). 2540. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาทวีป (กตปุญญ์). 2544. ธรรมกถาเนื่องในวันทำบุญครบรอบ 30 ปี สาธิตเกษตร.
กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- ยุพา นันทะไชย. 2540. จรรยาบรรณ และจรรยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุพาพร ทองตั้ง และคณะ. 2543. หลักสูตรและการวัดประเมินผล วิชาพลศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2530. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

รุ่ง แก้วแดง. 2542. พฤติกรรมการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์.

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2544. 30 ปีสาธิตเกษตร. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์พลสยามพรินต์.

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2545. เอกสารประกอบการปฐมนิเทศ อาจารย์-
เจ้าหน้าที่ และสัมมนาอาจารย์ปีการศึกษา 2545. คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัคราณา).

วิทย์ เทียงบุญธรรม. 2541. พจนานุกรมไทย-อังกฤษ (ฉบับห้องสมุด). กรุงเทพมหานคร :
อักษรพิทยา.

วิทยากร เชียงกุล. 2542. วิกฤตและโอกาสในการปฏิรูปการศึกษาและสังคมไทย. รายงานสภาวะ
การศึกษาไทย ปี 2541. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิไล ตั้งจิตสมคิด. 2543. “การศึกษาสร้างความเป็นคนให้สมบูรณ์”. วารสารวิชาการ.
11 (พฤศจิกายน 2543) : 6-7.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 1) แนวคิดทฤษฎี :
วัยเด็กตอนกลาง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สิริมาลย์ เกิดรังสี. 2536. ผลของการสอนโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติกับการสอนแบบ
บรรยายที่มีต่อความมีน้ำใจนักกีฬา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศูนย์รวม
น้ำใจ สำนักงานเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539. การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (พุทธศาสนาและจริยศึกษา). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542ก คนไทยคิดอย่างไรต่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไอเดียแสดควร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542ข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543. ความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร : เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักนโยบายและการวางแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. 2543. หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ. ม.ป.ป. จริยศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา.

ไสว มาลาทอง. 2542. คู่มือการศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

อมรวิษณุ นาครทรรพ. 2540. ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตะวันออก.

อุทิศ เชาวลิศ. 2543. “สร้างเด็ก สร้างชาติ”. วารสาร พ.ศ.ด. 225 (กันยายน-ตุลาคม 2543) : 27.

Barlatt, G.R. 2000. “Developmental Education and Teaching Processes : An Exploration of Ethical Dilemmas”. Dissertation Abstracts International. 61 (November 2000) : 1757.

- Gordon, W. and T.J. Sork. 2001. "Ethical Issues and Codes of Ethics : Views of Adult Education Practitioners in Canada and The United States". Adult Education Quarterly. 51 (3) (May 2001) : 202-218.
- Tan, L.M. and F. Chua. 2000. "Tax Ethics Education in New Zealand Tertiary Institutions : A Preliminary Study". Accounting Education. 9 (June 2000) : 259-279.